

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

ORTOPEDİK ENGELLİLİK VE DİNİ BAŞA ÇIKMA (TRABZON ÖRNEĞİ)

Selvi MUHCU

Yüksek Lisans Tezi

ÇORUM 2015

ORTOPEDİK ENGELLİLİK VE DİNİ BAŞA ÇIKMA (TRABZON ÖRNEĞİ)

Selvi MUHCU

**Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Muammer CENGİL**

ÇORUM 2015

KABUL VE ONAY

Selvi...MUHCU..... tarafından hazırlanan “Ortopedik..Engellilik..ve...
..Dini..Baza..Çıkma (Trabzon..Örneği).....” başlıklı bu çalışma,
...16.02.2015..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak
yüksek lisans/ doktora/ sanatta yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

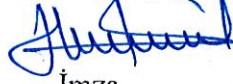
(Unvan, Adı ve Soyadı) (Başkan)

İmza

Doc. Dr. Muhammed CENGİL

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Danışman)

İmza

Doc. Dr. Halil APAYDIN

(Unvan, Adı ve Soyadı)

İmza

Doc. Dr. Adem KORUKCU

(Unvan, Adı ve Soyadı)

İmza

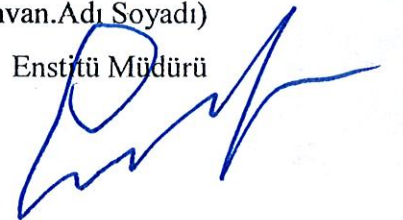
(Unvan, Adı ve Soyadı)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...12../.03../2015)

Selvi MUHCU

ÖZET

Muhcu Selvi, *Ortopedik Engellilik ve Dini Başa Çıkma (Trabzon Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Çorum 2015

Araştırmanın amacı Trabzon il ve ilçelerinde yaşayan ortopedik engelli bireylerin karşılaştıkları güçlükleri aşmada hangi dini başa çıkma yöntemlerini kullandıklarını belirlemek, karşılaştıkları güçlükleri tespit ederek kendilerine rehberlik yapmak, toplumda diğer bireyler gibi hayatlarını sürdürmelerini sağlamaya çalışmaktır. Araştırmamızın kuramsal kısmının evrenini psikoloji ve din psikolojisi bilim dalı sahaları, örneklemini ise davranışçı psikoloji ekolü ve dine yaklaşımı oluşturmaktadır. Uygulama kısmının evrenini ve örneklemini 2014 yılında Trabzon il merkezi ve ilçelerinde yaşayan 9 kadın ve 23 erkek olmak üzere toplam 32 ortopedik engelli birey oluşturmaktadır. Araştırmamızda örneklem oluşturulurken tesadüfi örneklem (Random) yöntemi kullanılmıştır. Genel itibariyle araştırmamızda anket (survey) tekniği uygulanmıştır.

Araştırmamıza katılan katılımcıların dini inanç ve ibadet durumlarını öğrenmek amacıyla sormuş olduğumuz sorulara tüm bireyler cevap vermiştir. Bu bireylerin büyük bir kısmı 46 yaş ve üstüdür. Katılımcıların cinsiyet dağılımında ise erkekler çoğunluğu oluşturmaktadır. Araştırmamıza katılan bireylerin çoğunun sosyo-ekonomik seviyeleri orta hallidir ve ailelerinde engelli birey bulunmamaktadır. Bireylerin çoğu 11 yaş ve üstünde engelli olmuştur ve engellilik oranları %40 ve altındadır. Araştırmamıza katılan bireylerin çoğunun eğitim durumu ilkokul ve lise düzeyindedir.

Eğitim ve ekonomik seviyesi yüksek olanların dine bağlılıkları ve kendini kabullenmeleri daha zayıf, ekonomik ve eğitim seviyesi düşük olanların ise dine bağlılıkları daha kuvvetlidir. Engelli olma durumu doğuştan ve erken yaşta olanların dini inanç ve ibadetlerini yerine getirmeleri geç yaşta engelli olanlardan daha zayıftır. Erkeklerle göre bayanlarda, engellilik oranı yüksek olan ve ailesinde engelli birey bulunanların diğerlerine göre dini inanç ve ibadetlerini yerine getirme oranının daha düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler : Ortopedik Engelli, Dini Başa Çıkma, Trabzon Örneği

ABSTRACT

Muhtu Selvi, Orthopedic Disability and Religious Coping (Trabzon Sample), Master Thesis, Çorum 2015

The aim of this study is to determine which religious coping methods do the persons with orthopedic disabilities living in Trabzon province and towns use for the problems that they encounter, and also is to allow them to continue their lives as other individuals in society by identifying the problems that they encounter. The universe of the theoretical part of the study is composed of psychology and religion psychology, the sample is composed of behaviorist psychology ecote and approach to religion. The universe and sample of the applications includes a total of 32 patients with orthopedic disabilities that 9 of them females and 23 males living in Trabzon province and district in 2014. Random sample method is used in our study. In generally, survey technique was applied in the study.

All participants in our research have answered all questions that asked to learn the status of religious belief and worship status. Some of these participants were 46 ages or over. Most of the individuals participated to our study are socio-economically moderate and there is no disabled individual in their families. Most individuals have become disabled in 11 ages or over and disability rate is 40% or less. The educational status of most of the individuals participated in our research is elementary and high school level.

As a result of the study it was found that the commitment to the religion and level of acceptance of themselves of the participants with higher education and higher economic status is weaker than the others. In addition, it was also found that, the individuals who became disabled in birth or early ages have weaker religious belief compared to others that became disabled in older ages. Compared with males, in women with high rates of disability and who have disabled individuals in their families have weaker religious belief.

Key Words: Orthopedic disabled, religious withstand, Trabzon Case

TEŐEKKÖR

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi'ne baŐladığım günden itibaren öğrenimimi tamamlamak ve yüksek lisans yapmam konusunda telkin ve tavsiyelerde bulunan hocalarımdan Prof. Dr. Mevlüt UYANIK, Doç.Dr. Muammer CENGİL, Doç. Dr. Adem KORUKCU, Prof. Dr. Mustafa BIYIK'a ve diğer hocalarıma, benim için her türlü imkanı seferber eden fakólte yöneticilerine ve fakólte personellerine, her zaman desteğini yanımızda hissettiğimiz Üniversitemiz Rektörü Prof. Dr. Reha Metin ALKAN' a, benim için her sene aynı mekanda öğrenim görmek zorunda kalan sınıf arkadaşlarıma ve diğer öğrenci arkadaşlarıma, hergün beni okula getirip götürten vefakar anneme, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen fedakar babama, bana refakat etmek için Çorum'a gelmek zorunda kalan kardeşim Ramazan'a ve diğer aile bireylerime teşekkür ederim.

Selvi MUHCU

Çorum 2015

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
1. Konunun Önemi	1
2. Problem ve Amaç	2
3. Alt Problemler	2
4. Hipotezler	4
5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
6. Yöntem	6
6.1. Evren.....	6
6.2. Örneklem	6
6.3. Bilgi Toplama Araçları ve Yöntemleri.....	7
6.4. Anketin Uygulanması.....	8
6.5. Verilerin Analizi	8
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
1.1. Engellilik Tanımları	10
1.2. Engelliliğe Neden Olan Unsurlar	13
1.2.1. Doğum Öncesi Unsurlar.....	13
1.2.2. Doğum Sırasındaki Unsurlar	13
1.2.3. Doğum Sonrası Unsurlar	13
1.3. Ortopedik Engel.....	14
1.3.1. Hafif Düzeyde Ortopedik Engellilik	15
1.3.2. Orta Düzeyde Ortopedik Engellilik	16
1.3.3. Ağır Düzeyde Ortopedik Engellilik	16
1.4. Başa Çıkma.....	16
1.5. Dini Başa Çıkma.....	18

1.5.1. Din Kavramı.....	18
1.5.1.1. Dinin İşlevi	20
1.5.2. Dini Başa Çıkma	21
1.5.2.1. Dini Başa Çıkmanın Unsurları.....	25
1.5.2.1.1. Dua	25
1.5.2.1.2. Tövbe/Bağışlanma	25
1.5.2.1.3. Şükür.....	26
1.5.2.1.4. Sabır.....	26
1.5.2.1.5. Yardım Etme/Sadaka Dağıtma	26

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR VE YORUMLAR	28
2.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgileri.....	28
2.2. Katılımcıların Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumları.....	29
2.3. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Yaş Durumu Arasındaki İlişki.....	34
2.4. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı	37
2.4. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Cinsiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	43
2.5. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	46
2.6. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	51
2.7. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	54
2.8. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Sosyo-Ekonomik Seviye Durumu Arasındaki İlişki.....	59
2.9. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviye Değişkenine Göre Dağılımı.....	63
2.10. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engellilik Sebebi Arasındaki İlişki	68
2.11. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı.....	71
2.12. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engelli Olma Yaşı Arasındaki İlişki.....	76
2.13. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı	80
2.14. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engellilik Düzeyi Arasındaki İlişki	85
2.15. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı	88

2.16. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Ailede Engelli Olma Durumu Arasındaki İlişki.....	93
2.17. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı.....	96
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	103
KAYNAKÇA.....	107
EKLER	112

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgilere Göre Dağılımı	28
Tablo 2.2. Katılımcıların Dini İnanç Durumuna Göre Dağılımı	29
Tablo 2.3. Katılımcıların Dini İbadet Durumuna Göre Dağılımı	30
Tablo 2.4. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumuna Göre Dağılımı	31
Tablo 2.5. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı	34
Tablo 2.6. Katılımcıların İbadet Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı	36
Tablo 2.7. Yaşa Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	37
Tablo 2.8. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	38
Tablo 2.9. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	39
Tablo 2.10. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	40
Tablo 2.11. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	40
Tablo 2.12. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	41
Tablo 2.13. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	43
Tablo 2.14. Katılımcıların İbadet Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	44
Tablo 2.15. Cinsiyete Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	46
Tablo 2.16. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	46
Tablo 2.17. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	47
Tablo 2.18. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	48
Tablo 2.19. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	49
Tablo 2.20. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	49
Tablo 2.21. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 2.22. Katılımcıların İbadet Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	52

Tablo 2.23.	Eğitim Durumuna Göre Manevi Temelli Dini Başa ıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	54
Tablo 2.24.	Eğitim Durumuna Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	55
Tablo 2.25.	Eğitim Durumuna Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	55
Tablo 2.26.	Eğitim Durumuna Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	56
Tablo 2.27.	Eğitim Durumuna Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	57
Tablo 2.28.	Eğitim Durumuna Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	58
Tablo 2.29.	Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dağılımı	59
Tablo 2.30.	Katılımcıların İbadet Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dağılımı	61
Tablo 2.31.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Manevi Temelli Dini Başa ıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	63
Tablo 2.32.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	63
Tablo 2.33.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	64
Tablo 2.34.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	65
Tablo 2.35.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	66
Tablo 2.36.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	67
Tablo 2.37.	Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı	68
Tablo 2.38.	Katılımcıların İbadet Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı	70
Tablo 2.39.	Engellilik Sebebine Göre Manevi Temelli Dini Başa ıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	71
Tablo 2.40.	Engellilik Sebebine Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	72
Tablo 2.41.	Engellilik Sebebine Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	73
Tablo 2.42.	Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	73
Tablo 2.43.	Engellilik Sebebine Göre Dini Başa ıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	74

Tablo 2.44.	Engellilik Sebebine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	75
Tablo 2.45.	Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı	76
Tablo 2.46.	Katılımcıların İbadet Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı... ..	78
Tablo 2.47.	Engelli Olma Yaşına Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	80
Tablo 2.48.	Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	80
Tablo 2.49.	Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	81
Tablo 2.50.	Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	82
Tablo 2.51.	Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	83
Tablo 2.52.	Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	84
Tablo 2.53.	Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı	85
Tablo 2.54.	Katılımcıların İbadet Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı	87
Tablo 2.55.	Engellilik Düzeyine Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	88
Tablo 2.56.	Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	89
Tablo 2.57.	Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	90
Tablo 2.58.	Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	91
Tablo 2.59.	Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	91
Tablo 2.60.	Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	92
Tablo 2.61.	Katılımcıların Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı	93
Tablo 2.62.	Katılımcıların İbadet Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı	95
Tablo 2.63.	Ailede Engelli Olmasına Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular	96
Tablo 2.64.	Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular	97

Tablo 2.65. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular	98
Tablo 2.66. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular	99
Tablo 2.67. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular	100
Tablo 2.68. Ailede Engelli Olma Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular	101

KISALTMALAR

A. g. e :	Adı geçen eser
a. g. m :	Adı geçen makale
Akt. :	Aktaran
bkz:	Bakınız
DİE:	Devlet İstatistik Enstitüsü
DSÖ (WHO):	Dünya Sağlık Örgütü
c. :	Cilt
Çev. :	Çeviren
İFAV:	İlahiyat Fakültesi Vakfı
İSAV:	İslami Araştırmalar Vakfı
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖZİDA:	Özürllüler İdaresi Başkanlığı
s. :	Sayfa
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı)
ss. :	Sayfalar arası
sy:	Sayı
TDK:	Türk Dil Kurumu
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
vd. :	Ve diğlerleri
Vol:	Volume (Cilt)

GİRİŞ

1. Konunun Önemi

Dinin insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkilerine yönelik çalışmalar dünya genelinde artmakta olup bu çalışmalar dindarlığın insanların hayata sağlıklı bakışlarını, kader karşısında düştükleri zorlu durumlarla başa çıkmalarını, koşullardan bağımsız olarak ümitlerini koruyabilmelerini ve her şeyden önce varoluşun temel unsurlarından olan anlam arayışına ilişkin sorularına yanıt bulabilmelerini sağladığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle dindarlık başlı başına bir başa çıkma yöntemi olarak tedavi edici özelliğe sahiptir. Söz konusu hususların insan üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu Abraham Maslow tarafından insan davranışlarının temelinde yatan motivasyon açıklanırken anlatılmış, farklı hiyerarşik basamaklardan söz edilmiştir. Maslow'un teorisine göre fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayamayan insanlar barınma basamağını, barınma basamağını karşılayamayan güvenlik basamağını, güvenlik basamağını karşılayamayan sosyal kabul basamağını, sosyal kabul basamağını karşılayamayan saygınlık basamağını ve saygınlık basamağını karşılayamayan da kendini gerçekleştirme basamağını yaşayamaz¹. İnsanların belirtilen bu basamaklar arası iniş ve çıkışlarında ortaya çıkan gerginlik ve ruhsal çöküntüleri tolere edebilmesi oldukça güçtür. Zorluklar karşısında birey çeşitli başa çıkma yöntemlerine gereksinim duymakta olup bu yöntemlerin başında dini başa çıkma gelmektedir.

Son yıllarda din ve psikolojik iyileşme süreçleri arasındaki ilişki yakından takip edilen konular arasında yer almaktadır². Hayati öneme sahip olan olaylarda maneviyatın önemi konuyla ilgili yapılan çalışmalarda yer almaktadır³. Propst'un depresyon üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada, dini başa çıkmanın pozitif sonuçlar ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Kanser çalışmalarında dini inanç, hastanın mücadelesinde bir destek kaynağı olarak önemli bir rol oynamaktadır⁴. Dini uygulamaların kanser hastalarında stresi azalttığı, kontrol duygusunu geliştirdiği, ümit ve özgüven aşıladığı,

¹ Abraham Maslow, *Motivation and Personality*, Brandeis Üniversitesi, Latte 1970, s. 17.

² Naci Kula, "Deprem ve Dini Başa Çıkma", Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, (2002), bkz. 234-255.

³ Naci Kula, *Bedensel Engellilik ve Dini Başa Çıkma*, Dem Yayınları, İstanbul 2005, s. 224

⁴ Abdurrahim Emhan, Celal Çayır, "Girişimcilerin Stres ile Baş Edebilmesinde Tinsel Değerlerin Etkisi", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2010, c. 24, sy. 2, ss. 101-120.

hayata anlam ve amaç kattığı, dindar sosyal çevresinin desteğini sunduğu gözlemlenmektedir⁵.

2. Problem ve Amaç

Dini başa çıkmanın hayatın her alanında yoğun bir şekilde kullanıldığı aşıkardır. Bu çalışmada ortopedik engelli hastalarda dini başa çıkma konusu incelenmiştir.

Bu araştırma Trabzon il ve ilçelerinde bulunan ortopedik engelli bireyleri kapsamaktadır. Çalışmalarımız il içerisinde bulunan Trabzon Tıp Fakültesi Hastanesi, Fatih Devlet Hastanesi, Trabzon Büyükşehir Belediyesi çalışanları ile Trabzon Özürlüler Derneğinde çalışanlar ve adreslerini dernekten alarak iletişime geçtiğimiz ortopedik engelli bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca yakın çevremizde yaşayan ortopedik engelli bireyler ile Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Özel Eğitim Merkezlerinde tedavi gören ortopedik engelli bireylerden oluşmaktadır.

3. Alt Problemler

Araştırmamızın bu temel problemine dayalı olarak şu alt problemler araştırılacaktır.

1- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

2- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

3- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

4- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

5- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

6- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

⁵ Kenneth I. Pargament vd., “*Methods of Religious Coping with the Gulf War: Cross –Sectional and Longitudinal Analyses*”, Journal for the Scientific Study of Religion, Vol. 33, No. 4 (1994), ss. 347-361.

7- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

8- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

9- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

10- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

11- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

12- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

13- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

14- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

15- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

16- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

17- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

18- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

19- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

20- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

21- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

22- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

23- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

24- Ortopedik engelli bireylerin bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

4. Hipotezler

1- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.

2- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

3- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

4- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır.

5- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

6- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır.

7- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

8- Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır.

9- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.

10- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

11- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

12- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır.

13- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

14- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır.

15- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

16- Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır.

17- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.

18- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

19- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.

20- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır.

21- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

22- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır.

23- Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır.

24- Ortopedik engelli bireylerin bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır.

5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Konuyla ilgili çalışma yapılırken engelli birey ve yakınları konunun direkt olarak kendilerini ilgilendirmediklerini söyleyerek anket doldurmak istememişlerdir. Ayrıca konunun kendi dini inançlarını deşifre edeceklerini düşündüklerinden dolayı çekimser davranmışlardır. Yine ebeveynler çocuklarına ait bilgilerin başkaları ile paylaşılabilceğini düşünerek ilgi göstermemekte ve çocuklarını saklamaktadırlar.

Araştırmamızın uygulama kısmında elde ettiğimiz sonuçlar, kullandığımız örneklem ve İslam dini ile sınırlıdır. Aynı şekilde bu araştırma, ankete katılanların verdikleri cevapların samimi ve doğru olduğu var sayımıyla ve yapıldığı zaman dilimiyle (2014) sınırlıdır.

6. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın evreni ve örnekleme, bilgi toplama araçları ve yöntemleri, anketin uygulanması ile analizi hakkındaki açıklamalar yer almaktadır.

6.1. Evren

Bir araştırmanın alanına giren obje veya fertlerin tanımı, o araştırmanın evrenini meydana getirir. Bir başka ifadeyle araştırma kapsamına giren grup araştırma evreni olarak nitelendirilir⁶. Araştırma evrenini Trabzon il merkezi ve ilçelerinde yaşayan ortopedik engelli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada bu evrenin seçilmesinin nedeni araştırmacının Trabzon'un Şalpazarı ilçesinde ikamet etmesi ve evrenle ilgili örneklem grubuna daha sağlıklı anket uygulama imkanına sahip olmasıdır.

2011 TÜİK verilerine göre Trabzon' da yaşayan 10.000 erkek, 22.000 kadın olmak üzere toplam 32.000 ortopedik engelli bireylerden 32 ortopedik engelli bireye ulaşılarak bu bireylerle anket çalışması yapılmıştır⁷.

6.2. Örneklem

Araştırmada bir evrenden belirli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni hem nitelik hem de nicelik yönünden temsil yeterliliği olduğu kabul edilen obje ve bireyler bütününe "örneklem"⁸ denildiğinden araştırma örneklemini, araştırma evreninin kapsamındaki ortopedik engelli bireyler oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemini ortopedik engelli bireylerden oluşturmamızın sebebi ise, kendimin ortopedik engelli olması, bedensel engelliler içerisinde sahip oldukları

⁶ Kula, *a. g. e.*, s. 38.

⁷ TÜİK, *Nüfus ve Konut Araştırması 2011*, Kaynak:

http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2014).

⁸ Kula, *a. g. e.*, s. 39.

özellikler nedeniyle kendileriyle daha rahat iletişim kurulma imkanının olmasıdır.

Araştırma örnekleminiz tesadüfi örneklem tekniği ile seçilmiş, 2014 yılı Trabzon il merkezi ve ilçelerinde yaşayan 9 kadın ve 23 erkek olmak üzere toplam 32 ortopedik engelli bireylerden oluşmaktadır.

6.3. Bilgi Toplama Araçları ve Yöntemleri

Örneklem ünitesinden bilgi toplamak amacıyla anket-survey tekniği uygulanmıştır. Din Psikolojisinde bilgi toplama metodlarından biri olan anket çalışmasındaki amaç, geniş çapta pek çok kişiye sorulan sorular ve alınan cevaplarla belli bir konudaki fikirleri, tutumları öğrenmek ve bunları sınıflandırarak o konudaki gerçeği araştırıp ortaya koymaktır⁹. Bu nedenle biz de araştırmamızda anket tekniğinden yararlandık.

Bu yöntemi seçmemizin çeşitli nedenleri vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Anket metodu, din psikolojisi çalışmalarında çokça kullanılan bir metottur.

2- Anket metodunun, uygun durumlarda geniş bir gruptan çok miktarda veriyi kısa zamanda kolayca toplama imkanı vermesi ve herkese aynı şekilde sunularak bir örnekliğin sağlanabilmesi.

3- Anket metodunda, gizlilik garantisinin daha inandırıcı olması.

Anket uygulanmadan önce hazırlık aşamasında konu ile ilgili literatür taranıp, araştırılacak konular belirlenerek danışman gözetiminde sorular oluşturulmuştur. Soruların bir kısmı Kula'nın "Bedensel Engellilik ve Dini Başa Çıkma" isimli çalışmasından uyarlanmış, diğer kısmı ise araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket son şeklini almadan önce uzman görüşüne başvurulmuş ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiş olup ankette yer alan sorular şu şekilde düzenlenmiştir.

İnanç boyutuyla ilgili sorular: 1, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 20

İbadet boyutuyla ilgili sorular: 2, 4, 7, 12, 17, 18, 19, 65

Dini başa çıkma boyutuyla ilgili;

Manevi temelli dini başa çıkmayla ilgili sorular: 19, 31, 45

İyi davranışlarda bulunmayla ilgili sorular: 13, 23, 42

⁹ Kula, a. g. e, s. 41.

Dini destekle ilgili sorular: 5, 15, 35

Dini yalvarmayla ilgili sorular: 7, 17, 37, 47

Dini kaçınmayla ilgili sorular: 9, 19, 39, 49

Dini Memnuniyetsizlikle ilgili sorular: 27, 28, 40, 41

6.4. Anketin Uygulanması

Pek çok aşamadan geçerek son halini alan anket formları yeterli sayıda basılarak 2014 yılı içerisinde araştırma evrenini oluşturan Trabzon il ve ilçelerinde yaşayan ortopedik engelli bireylere uygulanmıştır. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde anket uygulaması yapabilmek için Trabzon Valiliği'nden gerekli izin alınmıştır. Uygulama yapılacak eğitim merkezlerine gidilip idarecilerle görüşülerek anketlerin yapılabileceği uygun zamanlar belirlenmiştir. Ortopedik engelli bireylere anket formları dağıtılmadan önce uygulama ile ilgili açıklamalarda bulunularak, anket formlarına kimliklerini belirtici hiçbir şey yazmamaları istenmiş, bu bilgilerin sadece araştırma için kullanılacağı ve gizli kalacağı belirtilerek gerekli güven verilmeye çalışılmıştır.

Bu açıklamalardan sonra araştırmacı anket formlarını dağıtmış ve bireyler tarafından sorulabilecek hususların cevaplandırılması amacıyla uygulama sonuna kadar eğitim merkezinden ayrılmamıştır.

6.5. Verilerin Analizi

Araştırmamızda değerlendirmeye tabi tutulan anketlerdeki sorulara verilen cevaplar tek tek ve dikkatli bir şekilde bilgisayara aktarılmıştır. Ankete verilen cevaplar SPSS programına aktarılmış ve anket formunda yer alan sorulardaki seçeneklerin frekans ve yüzdeleri tespit edilerek tablolar oluşturulmuştur.

Sorulara verilen cevaplar neticesinde dindarlık düzeyi itibarıyla ortopedik engelli bireyler "düşük", "orta", "yüksek" diye üç gruba ayrılmıştır.

Dini başa çıkma etkinlikleri ise manevi temelli, iyi amellerde bulunma, dini destek, dini memnuniyetsizlik, dini yalvarma ve dini kaçınma şeklinde 6 boyuta ayrılarak 32 ortopedik engellinin değişkenlere göre dini başa çıkma etkinlikleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Verilerin analizinde elde edilen sonuçlar tablolar halinde ve yorumlarıyla birlikte “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Engellilik Tanımları

Engellilik olgusunu açıklamaya çalışan iki temel model bulunmakta olup bunlar medikal model ve sosyal modeldir. Medikal model, engelliliği bireysel seviyede ele almakta ve bireyin engel düzeyine fizyolojik açıdan yaklaşarak mevcut durumu açıklamaya çalışmakta iken¹⁰ sosyal model ise medikal modelin engelliliği açıklamadaki yetersizlikleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Sosyal modele göre engelliliğe bireysel farklılıkların yanı sıra çevresel faktörler de etki etmektedir¹¹.

*“Engelli bireyin karşılaştığı engelin temelinde, sahip olunan özür değil; özürün yarattığı farklılığı bahane eden toplumun, engelliye karşı geliştirdiği engelleyici tutumlar yatmaktadır ve engellilik deneyimi de bir sosyal baskı biçimidir”*¹². Bu bağlamda medikal modelin engelliliği tıbbi olarak değerlendirdiğini ve bireyin engelli üzerine vurgu yaptığını, sosyal modelin de kişiyi yalnızca fizyolojik yapısıyla değerlendirmenin doğru olmadığını, sorunun bir diğer kaynağının da sosyal çevre olduğuna ve toplumun engelliye bakış açısının engelliye nitelendirdiğine vurgu yaptığı söylenebilir.

Oymak¹³, özür kavramını, organlardaki bozukluk açısından ele almıştır. Oymak’a göre herhangi bir olumsuz durum bireyin sosyal yaşamının negatif yönde etkileyebilmektedir. Birey toplumsal hayata katılımında çeşitli sorunlar yaşayabilir ki bu durumda birey sosyal uyum sorunuyla karşı karşıya kalabilir. Sosyal uyum sorunuyla karşı karşıya kalan birey de “sakat” ifadesiyle nitelendirilir.

¹⁰ Çiğdem Arıkan, *Türkiye’de Görme Engelli Kadınlar: Sorunlar, Beklentiler, Çözüm Önerileri*, Körler Federasyonu Yayını, Ankara 2001, s. 22.

¹¹ İsmail Özçelik, *“Görme Özürlülerin Psiko-Sosyal Gelişmelerinin Değerlendirilmesi, 7-11 Yaş Arası”*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1982, c. 15, sy. 12, ss. 47-63.

¹² Margaret Lloyd, *“Does She Boil Eggs? Towards A Feminist Model of Disability”*, *Disability, Handicap and Society*, India 1992, Vol 7, No 3, ss. 208-209; Karataş, Kasım, *“Özürlülere Yönelik Ayrımcılık ve Ayrımcılıkla Savaşım”*, *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 2002, c. 2, sy. 1, ss. 1-10.

¹³ Oymak, M. Veysi, *Zeka Engelli Çocukların Yetiştirilmesi*, Sabev Yayınları, Ankara 1998, s. 8.

Müftüoğlu¹⁴ ise engel durumunun istenilenlere ulaşma konusunda insana mani olan bir kusur şeklinde görüldüğünü ifade etmiştir. Müftüoğlu'na göre bireyin beden ve ruh yapısının doğuştan ya da yaşlılık sebebiyle işlevini yerine getirememesi halinde kişi engelli durumuna düşer. Mevcut yapısı sosyal yaşamla mücadele etme konusunda yetersiz olan insanlar da “engelli” olarak nitelendirilebilir.

Gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda faaliyet gösteren sivil ve resmi kuruluşlar engellilikle ilgili kendi hizmet yapılarına uygun çok sayıda tanım yapmışlardır. Öyle ki bu tanımların aralarındaki anlam farklı olmasına rağmen engelli ve sakat aynı anlamda kullanılabilir ki bu durum engelliliği ifade etmek için kullanılan kavramlarda ortak bir uzlaşının bulunmadığını gösterir¹⁵.

Engellilik üzerine ulusal ve uluslararası alanlarda yapılan tanımlamaların temelinde engellilikle ilgili gerçekleştirilmesi düşünülen plan, program ve politikaların yapılmasıyla ilgili çabaların yattığı söylenebilir. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda engelli, “Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi” şeklinde tanımlanmıştır. 16 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren Engellilik Ölçütü, Sınıflandırması ve Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik'te ise ağır engelli, “Engel durumuna göre özür oranı %50 ve üzerinde olduğu tespit edilenlerden günlük yaşam aktivitelerini başkalarının yardımı olmaksızın yerine getiremeyeceğine engelli sağlık kurulu tarafından karar verilen kişiler” biçiminde ifadelendirilmiştir¹⁶.

01.07.2005 tarih ve 5378 Sayılı Engelliler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 3. maddesinin (a) bendinde engelli; “Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal

¹⁴ Umut Müftüoğlu, *Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının Trabzon Kent Merkezi Örneği Üzerinde İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon 2006, s. 16.

¹⁵ Ali Seyyar, *Özürlülere Adanmış Sosyal Politika Yazıları*, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi, Adapazarı 2006, s. 17, 290.

¹⁶ Resmi Gazete, *Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik*, 2010, Kaynak: [http:// www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/12/20101210.htm](http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/12/20101210.htm), (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2014).

yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiyi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Yine aynı kanunun ve maddenin (c), (d) ve (e) bentlerinde engelliler, uluslararası engellilik ölçütüne göre hafif, ağır ve bakıma muhtaç engelli olarak sınıflandırılmışlardır. Kanuna göre; *hafif engelli*; engellilik ölçütüne göre, hafif engelli olarak tanımlanan kişiyi, *ağır engelli*; engellilik ölçütüne göre, ağır engelli olarak tanımlanan kişiyi, *bakıma muhtaç engelli*; engellilik sınıflandırmasına göre resmi sağlık kurulu raporu ile ağır engelli olduğu belgelendirilenlerden, günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereksinimlerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişileri ifade etmektedir.¹⁷

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1975 tarihinde yapılan toplantısında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine ek 3447 sayılı Engelli Kişilerin Hakları Bildirisi'nin 1. maddesine göre engelli, “*Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşamında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar sakattır*” şeklinde tanımlanmaktadır¹⁸.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 1980 yılında engellilik kavramını çeşitli parçalara ayırarak tanımlama yoluna gitmiştir. Örgüt bu tanımlamaları yaparken sağlık boyutunu ön planda tutmuştur. Buna göre:

Bozukluk (Impairment): Bireyin psikolojik, fizyolojik ve anatomik yapısındaki eksiklikleri ifade eder.

Özürlülük (Disability): Normal şartlarda gerçekleştirilebilen bir eylemin fiziksel ve zihinsel yapıdaki bir eksiklikten dolayı tam olarak yerine getirilememesi durumudur.

Engellilik (Handicap): Bireyin herhangi bir yetersizliğinden veya özründen kaynaklanan nedenlerle yaş, cinsiyet ve sosyo-kültürel faktörler açısından kendisinden beklenenlere cevap verememesi durumudur¹⁹.

¹⁷ ÖZİDA, *Özürlüler Kanunu ve İlgili Mevzuat*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2010, ss. 33-34.

¹⁸ Subaşıoğlu, Fatoş, “*Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinin Engellilik Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma*”, Bilgi Dünyası, 2008, c. 9, sy. 2, ss. 399-430.

¹⁹ R. Saim Dalbay, *Özürlü Yakınlarının Özürlülere Yönelik Sosyal Politikalara İlişkin Bilgi, Beklenti Ve Memnuniyet Dereceleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2009, s. 36; Dilek Kurnaz Özdemir, *Ortopedik Engelli Kadınların Sorun ve*

1.2. Engelliliğe Neden Olan Unsurlar

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre engelliliğe neden olan unsurlar doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere 3 grup altında toplanmaktadır. Bunlar aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

1.2.1. Doğum Öncesi Unsurlar

Genetik bozukluklar ve annenin ilk 3 ayda geçirdiği kızamık ve kızamıkçık, kan uyuşmazlığı, çiçek ve suçiçeği, gebelikte anormal rahim kanamaları, frengi, gebelik kansızlığı, yetersiz ve dengesiz beslenme, felç, vitamin eksiklikleri, tüberküloz, yanlış ve rastgele ilaç kullanma, menenjit, oksijen azlığı, yüksek tansiyon, anne yaşı, kromozom anomalileri, çoğul gebelik, sigara, alkol, uyuşturucu kullanma, şiddetli nezle ve yüksek ateşli gribal hastalıklar, kemoterapi ve radyoaktif ışınlar, gebelik öncesinde annenin ruh sağlığının bozulması, gebelik süresinin normalden kısa veya uzun olması, annenin düşmesi, çarpması vb. kazalara maruz kalması gibi unsurları içine almaktadır²⁰.

1.2.2. Doğum Sırasındaki Unsurlar

Plasenta ve göbek bağı ile ilgili anormallikler, normal olmayan doğum sancıları, doğumun zor gerçekleşmesinin neticesinde bebeğin beyinde hasar oluşması, aletle yahut müdahale ile yapılan doğumlar, ikiz, üçüz gibi çoğul doğumlar, doğum sırasındaki ciddi bulaşıcı hastalıklar, oldukça erken ya da geç doğumlar, aşırı kanamalar, doğum esnasında yapılan yanlış müdahaleler, düşük ağırlıklı doğum ve sarılık gibi unsurları kapsamaktadır²¹.

1.2.3. Doğum Sonrası Unsurlar

Beyin ve beyin zarı iltihaplanmaları, çocuk felci, çeşitli kaza ve travmalar, yüksek ateş, havale, şiddetli gribal enfeksiyonlar, zatürre gibi enfeksiyonlar, solunum yollarında ve organlarında meydana gelen ve beyni etkileyen iltihaplanmalar,

Beklentileri: Tuzla İlçesi Örneği, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, s. 3.

²⁰ Zeynep Baykan, “Özürlülük, Engellilik, Sakatlık Nedenleri ve Korunma”. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 2000, sy. 9, ss. 336-338; Karademir, Şeniz, *Özürlülük Sınıflaması İçin Bir Model Oluşturma*, (Uzmanlık Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Aydın 2008, s. 22.

²¹ Baykan, a. g. m, sy. 9, ss. 336-338; Karademir, a. g. e, s. 22.

zehirlenmeler, hipotiroid, protein metabolizmasının bozulması, hidrosefali, beyin tümörleri, ruhsal bozukluklar ve psiko-sosyal yoksunluklar doğum sonrası unsurlar arasında yer almaktadır²².

1.3. Ortopedik Engel

Ortopedik engellilik, bireyin günlük aktivitelerini bağımsız olarak yerine getirebilmesini, iş hayatına katılabilmesini, istediği şeye hedeflediği zamanda ulaşabilmesini, sosyal çevreye ve toplumsal hayata uyum sağlayabilmesini zorunlu hale getiren engellilik grubu içerisinde yer almakta olup bu engel grubu bireyin sosyal çevresi ve içerisinde yaşamını sürdürdüğü toplum tarafından sakat, felçli, kötürüm, yatalak, topal, düztaban, kambur gibi çeşitli faktörlerin yanı sıra doğum sırasında ve bireyin ileriki dönemlerinde geçirmiş olduğu kazalar ve hastalıklar neticesinde merkezi sinir sisteminin zedelenmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır²³.

ÖZİDA²⁴, ortopedik engelliği “kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişi” şeklinde tanımlamaktadır. ÖZİDA’ya göre kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, serebral palsi, spastikler ve spina bifida olan kişiler bu grup içerisinde yer almaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü, ortopedik engelliliğe çocuk üzerinde bir tanımlama getirmiştir. DSÖ engelli çocuğu; “iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerindeki bozukluk ve sakatlık sebebiyle eğitim ve öğretim çalışmalarından yeterli düzeyde yararlanamayan çocuk” şeklinde tanımlamıştır. Daha geniş bir manada ise ortopedik engel, doğuştan ya da herhangi bir hastalık veya kaza neticesinde iskelet, sinir ve kas sisteminde bozukluk ortaya çıkması ve buna bağlı olarak da bireyin yaşamsal aktivitelerini yerine getiremeyecek düzeyde fiziksel yetersizliğe düşmesi durumudur²⁵.

²² Baykan, a. g. m, sy. 9, ss. 336-338; Karademir, a.g. e, s. 22.

²³ Sevgi Öztürk, *İşitme, Görme Ve Ortopedik Engelli İlköğretim Öğrencilerinin Benlik Kavramlarının Özel Eğitim Okullarına veya Kaynaştırma Eğitimine Devam Etme Durumlarına Göre İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006, ss. 43-44.

²⁴ ÖZİDA, *Özürlülük Eğitimi: Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor Temel Araştırması*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara 2008, Kaynak: http://www.ozida.gov.tr/arastirma/toplum_ozurlulugu_nasil_anliyor.pdf, s. 28.

²⁵ Ali Mülayim, *Bedensel Özürlüler İçin Mimari Mekân Tasarımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne 2009, s. 44.

Milli Eğitim Bakanlığı (2012), ortopedik yetersizliği bulunan bireyi “*Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey*” olarak tanımlamıştır²⁶.

DİE'nin 2002 verilerine göre Türkiye'de ortopedik engelin ortaya çıkış zamanı doğuştan %23.91i, sonradan %73.30 oranında gerçekleşmiştir. Doğuştan olan ortopedik engelin nedenleri ve oranları incelendiğinde genetik ve kalıtsal bozukluğun %16.96, kan uyuşmazlığının %3.76, doğum travmasının %9.73, doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalmasının %6.11, hamilelik döneminde kullanılan ilaçların etkisinin %2.53, hamilelik döneminde geçirilen hastalıkların %3.31 ve hamilelik döneminde yetersiz beslenmenin %2.04 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Doğum sonrası ortopedik engelin nedenleri ve oranlarının ise; kazalar %41.17, hastalıklar %41.20, ilaç kullanımı %2.70, zehirlenmeler %0.19, beslenme bozuklukları %0.76 ve madde bağımlılığı %0.09 olduğu tespit edilmiştir²⁷.

Ataman ve ark. ortopedik engelliliği hafif, orta ve ağır olmak üzere 3 gruba ayırmışlardır²⁸. Bu gruplar aşağıda başlıklar halinde sırasıyla açıklanmıştır.

1.3.1. Hafif Düzeyde Ortopedik Engellilik

Bireyin yeme, içme, giyinme, temizlik gibi kendi kişisel bakımını ve toplumsal hayata katılımını başka birisinin yardımına ihtiyaç duymaksızın yerine getirememesi veya kısmen ihtiyaç duyarak yerine getirmesi, uygulanacak tıbbi tedavi yöntemiyle kaba motor becerilerinin kalitesini artırma potansiyelinin olması, müdahale edilmemesi durumunda ise becerilerinin kalitesinde gerileme ihtimalinin ortaya çıkması durumudur²⁹.

²⁶ MEB, *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Milli Eğitim Bakanlığı, 2012, Kaynak: http://orgm.meb.gov.tr/Mevzuat/ozel_yon_SON/ozelegitimyonetmelikSON.htm, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2014).

²⁷ DİE, *Türkiye Özürlüler Araştırması*, Devlet İstatistik Kurumu, 2002, Kaynak: <http://www.ozida.gov.tr>, ss. 5-31, (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2014).

²⁸ Öztürk, a. g. e, s. 43.

²⁹ Öztürk, a. g. e, s. 43.

1.3.2. Orta Düzeyde Ortopedik Engellilik

Bireyin günlük yaşamın alışlagelmiş tekrar eden gereklerini yerine getirme konusunda az da olsa başka birisinin yardımına veya yürüme cihazı, koltuk değneği gibi aletlerin desteğine ihtiyaç duyması, vücudun fonksiyonlarının yerine getirmesine mani olan duygu-algı bozuklukları bulunması durumudur³⁰.

1.3.3. Ağır Düzeyde Ortopedik Engellilik

Bireyin günlük hayatın alışlagelmiş tekrar eden gereklerini yerine getirme konusunda başka birisinin yardımı olmaksızın devam ettiremeyecek düzeyde düşkün olması, tam manasıyla yatağa bağımlı yahut tekerlekli sandalye gibi araçlara bağlı durumda bulunan, vücudun fiziksel yapısının fonksiyonlarını yerine getirememesi durumudur³¹.

1.4. Başa Çıkma

Folkman ve Lazarus, başa çıkma kavramını, çevreden ve içten gelen istek ve çatışmaları kontrol etme ile yaşam gerilimini minimuma indirmek için sergilenen davranışsal ve duygusal tepkiler şeklinde açıklamışlardır. Onlara göre stresle başa çıkmada temel olarak “problem odaklı” ve “duygu odaklı” başa çıkma şeklinde iki tür strateji bulunmaktadır³².

- **Problem Odaklı Başa Çıkma Stratejileri:** Bu strateji türünde kişi probleme sebep olan durumu değiştirebileceğini değerlendirir ve problemin çözümüne yönelik adımlar atar.
- **Duygu Odaklı Başa Çıkma Stratejileri:** Bu stratejide duygulara yönelik yaklaşımlar gerginliği azaltmada ve stres duygularını düzenlemede etkili olmaktadır. Duygu odaklı başa çıkma yaklaşımları olayla ilgili farklı değerlendirmeler yapmayı, olayla ilgili düşünmekten kaçınmayı ve tehdit içeren durumla ilgili olarak tehdit edici olmadığı yönünde yeniden

³⁰ A. g. e, s. 43.

³¹ A. g. e, s. 43.

³² Susan Folkman, Richard S. Lazarus, “If It Changes It Must Be A Process: Study Of Emotion And Coping During Three Stages Of A College Examination”, Journal of Personality and Social Psychology, University of California, Berkeley 1985, c. 28, sy. 1, ss. 150-170.

değerlendirmeler yapmayı içerir³³. Lazarus ve Folkman'a göre, problem çözüme ve duygusal başa çıkma stratejilerinin yararları aşağıdaki gibidir³⁴:

Problem Çözme Başa Çıkma Stratejisinin Yararları

- Davranış uygun olabilir ve stresörün etkisini azaltabilir.
- Harekete geçen duygu açığa vurulabilir.
- Geri getirilemeyecek kayıplar kabullenilebilir.
- Benlik saygısı yükseltilir.
- Duygusal kontrol yükseltilir.

Duygusal Başa Çıkma Stratejilerinin Yararları

- Stres tepkisi düşürülebilir.
- Yüksek umut ve cesaret korunabilir.
- Benlik saygısı geri kazanılabilir.

Carver, başa çıkma stratejilerini; “araçsal sosyal destek kullanma”, “mizah”, “duygulara odaklanma ve ortaya koyma”, “madde kullanımı”, “kabullenme”, “diğer etkinlikleri bırakma”, “dine yönelme”, “yadsıma”, “davranışsal olarak ilgiyi kesme”, “zihinsel olarak ilgiyi kesme”, “kendini sınırlandırma”, “olumlu yeniden yorumlama”, “duygusal sosyal destek kullanma ve planlama” gibi başlıklar altında ele almıştır. Jerusalem ve Schwarzer'in yapmış olduğu bir çalışmada Türklerin duygulara yönelik başa çıkma stratejilerini daha çok kullandığı ortaya çıkmıştır³⁵. Fakat bu her zaman için geçerli değildir. Çünkü her bireyin kendine has kişilik ve kültür özellikleri söz konusudur. Strese yol açan kaynakların çeşitliliği de dikkate alınacak olursa zorluklarla mücadelede tek bir başa çıkma stratejisinin kullanılması her zaman bireye yarar sağlamayabilir. Bu sebepten ötürü de birden fazla başa çıkma stratejilerinin kullanılmasının başa çıkma konusunda daha etkili sonuçlar ortaya çıkaracağı da bir gerçektir.

³³ Folkman, Lazarus, *age*, c. 28, sy. 1, ss. 150-170. (Akt. İnandılar, 2010, ss. 174-175).

³⁴ Ayşe Güner, *Lise Öğrencilerinde Stres Başa Çıkma ve Dini Başa Çıkma*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006, ss. 46-47.

³⁵ Hilal Karatekin, *Benlik Yapılarına Göre Başa Çıkma Stratejileri ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2013, s. 39.

1.5. Dini Başa Çıkma

1.5.1. Din Kavramı

Türk Dil Kurumu din kavramını; “Tanrı’ya, doğüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet” ve “bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller şeklinde toplayan, sağlayan düzen” şeklinde tanımlamıştır³⁶.

Geertz ise dini; “insanda uzun vadeli ve kuvvetli motivasyon sağlayan, insanın varoluşuyla ilgili açıklamalarda bulunan, bireyin gerçeklik algısını şekillendiren bir sembolik eylemler sistemi” olarak tanımlamıştır³⁷. Steadman ve Palmer ise dini, “doğa olaylarına dayalı inanç” olarak tanımlamıştır³⁸.

Marx’ın geliştirdiği din anlayışında din; kaynakları elinde tutan yönetici kesimin iktidarlarının korunması için yönetilenlerin sisteme uyumunu sağlayan, muhalefetine mani olan bir araç olarak tanımlanmıştır³⁹. Nietzsche ise dini, insanın acizliğini maskeleyen zafiyet olarak niteleyerek dini “üstün insan” vasıflarına ulaşmada engel olarak görmüştür⁴⁰. Freud ise, bu acizlik yaklaşımına benzer bir şekilde dini bir yanılsama olarak tanımlayarak dinin merkezindeki aşkın, varlığa bağlılık nosyonunun odipus kompleksindeki babanın yüceltilerek tanrılaştırılması şeklinde açıklamıştır⁴¹. Eliade ise, Marx, Nietzsche ve Freud’dan farklı bir şekilde dini tek bir nosyon ile açıklama yöntemini reddetmiştir. Eliade’ye göre dini; salt proletaryanın kontrolüne ilişkin baskıcı güç ya da aciz insanın kamuflajı yahut bir illüzyon olarak açıklamak indirgemeciliktir. İndirgemeciliği ise büyük resmi algılamada engelleyici bir faktör olarak değerlendirmektedir. İndirgemecilikle din olgusuna tekil açıklamalar getirmektense her bireyin anlamını kendi içinde yaşadığı özgül anlamlar bütünü olarak değerlendirmek gerektiğini savunmaktadır⁴². Bu bağlamda dine Eliade temelli bir bakış

³⁶TDK, “Din”, *Güncel Türkçe Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Kaynak: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2014).

³⁷ Clifford Geertz, *Religion as a cultural system*, Fontana Press, London 1993, ss. 87-125.

³⁸ Lyle B. Steadman, Craig T. Palmer, "Religion as an Identifiable Traditional Behavior Subject to Natural Selection." *Journal of Social and Evolutionary Systems*, 1995, c. 18, sy. 2, ss. 149-164.

³⁹ Karl Marx, *The Criticism of Religion, Marx on Religion, John Raines (drl)*, Temple University Press, Philadelphia 2002, ss. 167-184.

⁴⁰ Friedrich Nietzsche, *Güç İstenci*, Çev. Sedat Umran, Birey Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 501.

⁴¹ Ali Köse, *Freud ve Din*, İz Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 182.

⁴² Mircea Eliade, *Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu*, Çev. Mehmet Aydın, Din Bilimleri Yayınları, İstanbul 2004, s. 170.

açısı getirilecek olursa, her bireyin kendi dini tanımını kendisinin oluşturduğu söylenebilir. Bu sebepten ötürü de kimileri için din bir illüzyon, kimileri için acizlik karşısında ihtiyaç duyulan sığınma, kimileri için etnik kimlik, kimileri için sosyal çevre, kimileri için de aşkın varlıkla iletişim kurabilmek için yararlanılan öğreti olabilir. Bir kişinin dini aynı zamanda çok sayıda tanımını baz alarak yaşaması da mümkündür. Bu durum dikkate alındığında din kavramını⁴³;

İnanç olarak din:

- Tanrı inancı,
- İbadet

Kimlik olarak din:

- Etnik köken, ulus, aileyi niteleyen demografik olgu

Yaşam biçimi olarak din:

- Dinin etrafında şekillenen gelenek-görenekler,
- Dinin öngördüğü emir ve yasaklara göre şekillenen davranışlar
- Sosyal çevre

şeklinde alt başlıklara ayırdığımız zaman insanın bireysel ve toplumsal yaşamını şekillendiren sosyolojik, psikolojik, kültürel, politik olarak çok sayıda olgu kastedilmiş olmaktadır. Bu nedenle din kavramı incelenirken indirgemecilikten kaçınarak bu olguların her birinin dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Asad, dini antropolojik olarak, insanın sosyalleşme süreci olarak nitelendirmiştir. Dini, toplumdaki bireylerin öteki ile yaşayabilmek için geliştirmiş olduğu diyalektik değişim süreci ve toplumdaki bireylerin bu süreci kurumsallaştırmak için ulaştıkları bir konsensus olarak ifade etmiştir⁴⁴.

Dinin, hakim olan antropolojik ve psikolojik açıklamalarının evrim bazlı olmalarının dışında bir özellikleri daha söz konusu olup bu da pozitivizme hakim olan parçalardan bütüne ulaşma anlayışı yani tümevarım bakış açısıdır ki bu bağlamda din toplum üzerinde etkili olan unsurlardan sadece biridir. Diğer faktörlerden ayrıcalıklı bir yanı yoktur. Örneğin ekonomi, sanat, siyaset gibi bir etmendir. Dinin de içinde bulunduğu bu faktörler karşılıklı etkileşime geçerek toplumun dinamiklerini oluşturur

⁴³ Havva Seda Solak, *Fobik ve Omurilik Felçlisi Yetişkinlerde Dini Başa Çıkma*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s. 13.

⁴⁴ Talal Asad, *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*, Johns Hopkins University Press, Baltimore 1993, ss. 27-54.

denilebilmektedir. Fakat bilhassa teolojik din anlayışında; din ekonomiden hukuka, sosyolojiden psikolojiye olmak üzere çok sayıda disiplin ile karşılıklı etkileşime geçmekten ziyade onları düzenleyici rol oynar. Bu sebepten ötürü de din parça değil, kapsayıcıdır. Dolayısıyla kendisini toplumdaki ekonomi, siyaset gibi faktörler ile aynı düzlemde tutmaz. Bunun yerine onları kendisinin kontrolünde düzenlenen elemanlar olarak görür⁴⁵. Teolojik olarak dine yapılan bu şekildeki merkezi atıf ise modernizm ve pozitivism neticesinde gelişen seküler anlayışın karşı çıkacağı bir durum olarak değerlendirilebilir. Fakat tüm bu pozitivist ve evrimci görüşlerin tersine dini yaşayışın getirmiş olduğu günlük hayatı düzenleme, ibadet ile kutsala yaklaşma, yaşamdaki hikmeti anlama bakımından İslam dini, hayatı tüm boyutları ile kapsamaktadır. Kuran-ı Kerim’de, “Şüphesiz Allah katında din İslam’dır “⁴⁶ buyurulmaktadır. Yine Allah’ın mutlak egemenliğinin açık bir şekilde belirtildiği “Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez O’na boyun eğmişken ve O’na döndürülüp götürülecekken onlar Allah’ın dininden başkasını mı arıyorlar?”⁴⁷ mealindeki ayetler gereğince din ilk başta mutlak yaratıcının mutlak egemenliğine sarılıp hayatı O’nun emir ve buyruklarına göre yaşamaya çaba göstermektir. Daha sonrasında açılan hikmet kapısından geçerek hayatın anlamına ilişkin soruların cevaplandırılıp, nefsimize olumsuz gibi gözükten olayların esas olarak kişisel gelişimimizde ne kadar öğretici fazilete sahip olduğunun farkına varmaktır.

1.5.1.1. Dinin İşlevi

Dinin sunmuş olduğu sabır, fedakarlık, mücadele gibi motive edici hususlar insanın direncini artırarak hayatın acı ve ıstırap verici yönlerini bunlara verdiği anlamlarla yaşamaya değer hale getirmekte olup bu şekilde kişiyi psikolojik açıdan koruyabilmektedir⁴⁸.

⁴⁵ Sebastian Murken, "Naturalistic and Islamic Approaches to Psychology, Psychotherapy, and Religion: Metaphysical Assumptions and Methodology", The International Journal for the Psychology of Religion, Vol 12, No.4, 2002, ss. 239–254.

⁴⁶ Kur’anı-ı Kerim, Al-i İmran 3/19.

⁴⁷ Kur’anı-ı Kerim, Al-i İmran 3/83.

⁴⁸ Veysel Uysal, *Din Psikolojisi Açısından Dini Tutum, Davranış ve Şahsiyet Özellikleri*, İstanbul 1996, s. 123.

Yaşamın belirsizliklerine karşı dinin vermiş olduğu güven duygusu, insanın mücadele azmini artırmakta, kaza, afet ve ölüm gibi hayatın önemli olayları karşısında hayata yeniden sarılmayı sağlama gibi bir işlev görmektedir⁴⁹.

İnsanın dinin bu fonksiyonlarından faydalanmak için gerçekleştirmiş olduğu eylem ise “dua” olarak adlandırılmaktadır. Antoine Vergote duanın, insanın beden-ruh sağlığı üzerinde ve depresyona yol açan durumlarda başa çıkmada pozitif bir etkisi olduğunu belirtmektedir⁵⁰.

Heiler’in talep edici dua olarak adlandırdığı dua türünde; “insan kendisinin, ailesinin ya da arkadaşlarının önemli bir ihtiyacı olduğunda, onların mutluluğuna mani olacak bir tehdit unsuru ya da onlarla birlikte kendisinin gücünü aşan sorunların ortaya çıkması halinde Tanrı’dan yardım talep eder. Tanrı ile kurulan bu şekildeki bir ilişki işlevseldir, çünkü insan bu ilişkiyi kendi tercihi ile kurar. Bu samimiyet sayesinde ki, kendisini ifade etme ortamı bulur, salt ifade bile insan üzerinde pozitif etkiler yaratır” şeklinde yorumlanmaktadır⁵¹.

Yukarıdaki bilgiler ışığında dinin işlevsel olarak fiziksel ve ruhsal açıdan sorun yaşayan bireylere bir dayanma ve iyileşme gücü verdiği söylenebilir.

1.5.2. Dini Başa Çıkma

Koenig ve arkadaşları dini başa çıkmayı, stresli hayat koşullarının neden olduğu olumsuz duygusal sonuçların etkilerini hafifletme ya da önlemek için problem çözme için kolaylaştıran dini inanç ya da davranışların kullanılması şeklinde tanımlamışlardır⁵². Burada din, insanların yaşamına yeni bir anlam kazandırarak, karşı karşıya kalınan sorunların insanları olgunlaştıracağı düşüncesini onlara aşılacaktır. Çünkü Allah sıkıntılar ile insanları sınamakta ve bu yolla onlara bir şeyler öğretmektedir⁵³.

Clark, anlamlı tutarlı dini açıklamaların insanların sorunlarını çözmelerine ve duygularını düzenlemelerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda insanlar Allah’ın her zaman kendileriyle birlikte olduğunu düşünerek O’ndan sürekli destek

⁴⁹ Naci Kula, “Gençlerde Izdırap Tecrübesine Bağlı Dini Krizle Başa Çıkmaya Yönelik Öneriler”, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi*, İSAV, İstanbul 2004, ss. 241-242.

⁵⁰ Antoine Vergote, *Din İnanç ve İnançsızlık*, Çev. Veysel Uysal, İFAV, İstanbul 1999, s. 236.

⁵¹ Friedrich Heiler, *Prayer: A Study in the History and Psychology of Religion*, Oxford University Press, New York 1932, s. 412.

⁵² Fatma Gül Cirhinlioğlu, *Din Psikolojisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2010, s. 111.

⁵³ Kula, *a. g. e.*, ss. 241-242.

almaktadırlar. Allah'ı sürekli olarak kendisiyle birlikte düşünen insan doğal olarak daha az kaygı ve stres yaşayacak, buna bağlı olarak da beden ve ruh sağlığı açısından da daha az şikâyetçi olacaktır⁵⁴.

Din, insanın dünyaya ilişkin yönelim sisteminin ne denli önemli bir parçası ise o kadar başa çıkma sürecine dahil olur. Aksine din, yönelim sisteminde ne denli az öneme sahip ve yaşam deneyimlerine ne denli az uygun ise başa çıkmada da o denli az önem taşır. Olumsuz dini başa çıkmada bile durum böyledir. Çünkü kişinin Allah'a kızabilmesi, kendisini terk ettiğini, dualarını kabul etmediğini düşünmesi ve Allah'a, dindarlara karşı manevi hoşnutsuzluğunu bildirmesi için öncesinde Allah'la ve dini değerler ile bir iletişiminin olması gerekir⁵⁵.

Din, insanı psikolojik rahatsızlıklara yol açabilecek olan çok sayıda faktörden korumaktadır. Her din egoist olmayı yasaklar, başkalarını düşünmeyi teşvik eder, fazla kin ve düşmanlığa müsaade etmez, düşmana bile merhamet ve affı telkin eder. Din, insan için üzüntü ve ıstırapları azaltan, ona teselli veren bir umut kaynağıdır. Nitekim insan yüce bir yaratıcıya bağlanarak yaşadığı dünyada bulamadığı güveni elde etmiş olur ki bu güven duygusu ise gelip geçici olmayıp bütün bedenini ve ruhunu saran sürekli bir duygudur⁵⁶.

İnsanlar Allah'ın her zaman kendileriyle birlikte olduğunu düşünerek O'ndan devamlı olarak destek alırlar. Allah'ın sürekli olarak kendisiyle birlikte olduğunu düşünen insan doğal olarak daha az kaygı ve stres yaşayacak, dolayısıyla da beden ve ruh sağlığından da daha az şikâyetçi olacaktır. İnançlar genel olarak hayatın zorluklarının üstesinden gelmeye yarayan anlamlara sahiptirler. İnsanın çevre koşullarını değiştirip değiştirmemesinden ziyade bu zorlukların üstesinden gelebileceğine olan inancı önemlidir. Bunun yanı sıra din, insana karşılaştığı sıkıntıların karşılığını mükafat olarak alacağını vaat etmektedir. Din, insan yaşamı ve geleceğiyle ilgili bilgiler de sunmaktadır. Hayatın belirsizliklerini içine alan bu bilgiler doğal olarak insanın kendine güvenmesini sağlamakta, karşı karşıya kalınan sorunlarla mücadele azmini artırmaktadır. İşte insanın karşı karşıya kaldığı stresli durum veya olaylar karşısında yaşadığı gerginlikler ile başa çıkmak için başvurdukları yollardan birisi ve

⁵⁴ Kula, a. g. e, ss. 234-255.

⁵⁵ Ali Ayten, *Tanrı'ya Sığınmak*, İz Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 41.

⁵⁶ Muammer Cengil, *Depresyonu Önlemede Dini İnançın Koruyucu Rolü*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, III (2003), sy. 2, ss. 129-152.

belki de en önemlisi dini inançlar ve değerlerdir. Afetler, hastalık, ölüm gibi durumlarla başa çıkmada da din son derece önemli bir başa çıkma aracıdır⁵⁷. Bu şekilde bir inanca sahip olan kişiler üzerlerine düşen her şeyi yaptıktan sonra işin geri kalan kısmını Allah'a bırakarak tevekkül ederler ve böyle bir inanç ile yaşamda karşı karşıya kaldığı çeşitli sıkıntıların yıkıcı etkisinden psikolojik olarak kendilerini korumuş olurlar. Görüldüğü üzere dini inanç ve bu inancın gereği olarak yapılan ibadetler, amacına uygun olarak yapıldığında, kişinin ruh ve beden sağlığı üzerinde olumlu etkiler oluşturmakta, toplumsal birlik ve beraberliği sağlayarak bireyin toplumsallaşmasına da katkı sağlamaktadır⁵⁸.

Din, insanların karşı karşıya kaldıkları olumsuz olayları anlamlandırmaları konusunda onlara yardımcı olarak belirsizliğin meydana getirmiş olduğu boşluktan insanları kurtarır⁵⁹.

McIntosh'a göre, dini bilişsel bir şema olarak düşünmek, hem dini başa çıkma sürecini ve sonucunu, hem de travmaya neden olan olayın dini nasıl etkilediğini araştırmak için kullanışlı bir yoldur. Ona göre, başa çıkma hususunda din etkisini değerlendirirken şemaların iki önemli fonksiyonu konuyu açıklamada yardımcı olabilir. Bunlardan ilki, konuyla ilgili bilgilenme işleminin hızının artırılması, ikincisi ise uyarıcı durumun bireyin daha önceden sahip olduğu şemalarla entegrasyonudur. Burada birinci fonksiyon, olayın bilişsel olarak işlenmesini hızlandırmakta iken ikinci fonksiyon ise anlamlandırmayı kolaylaştırmaktadır. Yukarı da ifade edildiği gibi kişi kendinde oluşmuş bir şemaya ilişkin bilgiyi diğerlerine göre çok daha hızlı ve etkili bir şekilde işleyebilmekte olup bu süreci kolaylaştıracak kısa yolları ve sezgilerini devreye sokabilmektedir. Eğer dindar kişi, travmatik olaylarla ilgili bilişsel bir şemaya sahip ise bu şema, yaşamış olduğu olumsuz olayın bilişsel düzeyde işlenme sürecini hızlandırmaktadır. Hızlı işlem, aynı zamanda olumsuz olaylara karşı daha iyi uyum sağlamaya da ilgili olabilmektedir. Olumsuz olayın zihinsel olarak hızlı bir şekilde değerlendirilmesi doğal olarak olayın özümsemesini kolaylaştıracaktır. Dini şemalar aynı zamanda ölümle ilgili inançları birleştirerek ölümü daha tanıdık ve dolayısıyla da daha az korkulur hale getirebilir ki bu bakış açısı çok sayıda araştırmanın, dindar

⁵⁷ Kula, *a. g. e.*, ss.234-255.

⁵⁸ Cengil, *a. g. m.*, III, sy. 2, ss. 129-152.

⁵⁹ Mustafa Koç, *Ergenlik Döneminde Dua Ve İbadet Algılarının Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2004, sy. 10, s.115-157.

kişilerin ölümle ilgili daha düşük düzeyde psikolojik gerginlik, korku ve endişe yaşadıkları yönündeki bulguları ile desteklenmektedir⁶⁰.

Pargament ve arkadaşları dini başa çıkmanın 3 farklı türünü ortaya koymuşlardır:

- Kişisel Yönelimli : Allah'tan yardım beklemezsizin kişisel gayret ve imkanları ile bireyin stresli durumdan kurtulmaya çalışması.
- Kararı Başkasına Bırakan Eğilim : Durumunu iyileştirici herhangi bir çaba göstermeden Allah'ın sorunu çözmesini beklemek.
- İşbirlikçi Yönelim : Kişi Allah'tan durumunun düzelmesi için yardım talep ederken bir yandan da sorunun çözümü için bireysel çaba gösterir⁶¹.

Dinin önemli fonksiyonlarından bir diğeri de bireye hayatın anlamına ilişkin bir bakış açısı sunmasıdır. Bilhassa zorda kaldığı durumlar karşısında dindar, bağlı olduğu dinin gereklerine, öğretilerine atıflarda bulunarak içinde bulunduğu durumu anlamlandırmaya çalışır⁶².

Din, inançlı kişiler açısından son derece önemli bir psikolojik kaynaktır. Allah'ın insanı kendi imajında ve en güzel şekilde yaratması, daima onları gözetleyip kollaması, onların rızkını vermesi ve onlara ebedi bir hayat vaat etmesi, inananların kendisine karşı özsaygı geliştirmesine ve aynı zamanda güvenmesine neden olarak ruh sağlığını pozitif yönde etkiler. Bu şekilde iyi bir ruh sağlığına sahip olan bireylerin beden sağlığı da pozitif yönde etkilenir. Din aynı zamanda bireyin davranışlarını ve yaşam biçimini çeşitli nedenlerden ötürü etkileyebilir ki bunlar; dini norm ve ahlaki mesajların içselleştirilerek ilahi cezaya maruz kalma korkusu, dindaşlar tarafından dışlanma tehdidi, toplumda kabul görme arzusu ve ahlaki olmayan davranışlara maruz kalmanın ortaya çıkaracağı sonuçlar gibi hususlardır⁶³.

⁶⁰ Adem Şahin, *Din Psikolojisinde Bilişsel Yaklaşım: McIntosh'un 'Bilişsel Bir Şema Olarak Din' Teorisi Örneği*, Konya İlahiyat Dergisi, 2007, sy. 23, ss. 35-50.

⁶¹ Muammer Cengil, *Olağanüstü Olaylar Baş Etme ve Din*, 2007, Kaynak: <http://www.aktuelpsikoloji.com/olaganustu-olaylarla-basetme-ve-din-127yy.htm>, (Erişim Tarihi: 11 Ekim 2014).

⁶² Şahin, *a. g. m.*, sy. 23, ss.35-50.

⁶³ Mustafa Köylü, *Ruh Ve Beden Sağlığı ile Din İlişkisi Üzerine Yapılan Araştırmaların Bir Değerlendirmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2010, sy. 28, ss. 5-36.

1.5.2.1. Dini Başa Çıkmanın Unsurları

1.5.2.1.1. Dua

Tüm dinlerde ve bilhassa da ilahi dinlerde dua çok önemli bir yere sahiptir. İbadet dinler arasında farklılık gösterdiği halde dua, hemen hemen tüm dinlerde aynı şekilde gerçekleşir. Dua, kulun kendi aczini ve ihtiyacını ifade eden bir dille Allah'tan bir şeyin yapılmasını ya da yapılmamasını istemesidir⁶⁴. Bu bağlamda duayı canlandıran anlamlı niyet, bireyin neye ihtiyacı olduğunu bilmese dahi “eksiklik şuuru”dur. İşte birey kendinde var olan bu eksiklik duygusu nedeniyle yaşamış olduğu gerginliğe son vermek için dua eder. İnançlı olsun ya da olmasın her bireyde çaresizlik durumlarında dua ihtiyacının ortaya çıkması, onun psikolojik yapısının bir bakıma bilinç dışı tepkisi şeklinde yorumlanabilir.

Diğer bir ifadeyle dua, bireyin içindeki derin varlığın ortaya çıkmasıdır ki bu bağlamda bireyler benliklerinde farklı nedenlerden ötürü dua etmenin zorlayıcı ihtiyacını duyarlar⁶⁵.

1.5.2.1.2. Tövbe/Bağışlanma

Tövbe, yapısı gereği ibadetin temelini teşkil eden samimiyeti, içtenliği içerir. Tövbe derin bir duygulanım ile bizzat gönüllü yapılan bir işittir. Kendi adımıza, kendimizin talip olduğu, insanı içinden fetheden bir ameldir⁶⁶.

Günah ve suçluluk psikolojisi insanda refleks tepkilere neden olur. Günah fiilinden sonra ortaya çıkan suçluluk gönülde daralmaya yol açar. Pişmanlık duygusu, inananlarda tövbe ve dolayısıyla da gūnahtan arınma psikolojisini tetikler⁶⁷. Hucviri'ye göre tövbe etmenin 3 nedeni vardır; birincisi ceza görme korkusu kalbi istila eder ve kötü iş yapma üzüntüsü gönle hakim olursa pişmanlık ortaya çıkar. İkincisi, ilahi ve uhrevi nimete rağbet etme arzusu kalbe galip gelince kötü amel işlemek ve emri dinlememekle bu nimetin elde edilemeyeceği bilinir ve bu nimeti elde etme umudu ile

⁶⁴ Habil Şentürk, *Din Psikolojisi*, Esra Yayınları, İstanbul 1997, s. 164.

⁶⁵ Mustafa Koç, *Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi*, Ekev Akademi Dergisi, 2005, c: 9, sy. 25, ss.75-88.

⁶⁶ Ali Rıza Aydın, *İnanma İhtiyacı Ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IX (2009), sy. 3, ss. 87-99.

⁶⁷ A. g. m, ss. 87-99.

birlikte pişmanlık duyulur. Üçüncüsü ise kişi, Allah yaptıklarına şahit oluyor diye utanır ve ilahi emirlere muhalefetten pişmanlık duyar⁶⁸.

1.5.2.1.3. Şükür

Genellikle dini referanslı olan ve bireyin bizatihi hayatın kendisini bir hediye olarak gördüğü şükür hali, güncel hayatta herhangi bir fedakarlık ya da hediye ile karşılaşan kişinin hissetmiş olduğu takdir duygusundan daha manevi bir deneyimdir. Böyle bir duyguya kişi yalnızca hayatta işler yolunda gittiği zaman, hediyeler aldığı zaman, mutlu haberler öğrendiğinde, başarı kazandığında sahip olmaz, aynı zamanda herhangi bir olumsuz durumla karşılaştığında da aynı duyguyu sergileyebilir. Bireyin beklemediği ve arzu etmediği olumsuz olay ve durumlarla karşılaştığında gösterdiği şükür hali, kişiye başına gelen olumsuzluğun getirdiği stres, kaygı, anlamsızlık ve umutsuzluk duygularıyla başa çıkmasında faydalı olabilmektedir. Kişi böyle bir şükür duygusunu, genellikle kendi olumsuz durumundan daha kötü durumda olanların olabileceğini düşündüğü veya olduğunu gördüğü zamanlarda hisseder⁶⁹.

1.5.2.1.4. Sabır

Dini inancın tavsiye ettiği sabır, inananların hayatın zorlu koşullarında sığınacakları bir limandır. İnsanların istemedikleri herhangi bir durumla karşılaşmaları halinde ona tahammül göstermeleridir. Bu tahammülü göstermeleri durumunda bunun ödülünün Allah tarafından fazlasıyla verileceği, sabır ve tahammülün karşılığının cennet olacağı inancını taşıyan bir kişi güven duygusu içerisinde olur, bu bağlamda ruhu sıkıntı ile değil ferahlık ve huzurla dolar⁷⁰.

1.5.2.1.5. Yardım Etme/Sadaka Dağıtma

İnsanlar genellikle dini ve kültürel normlara uymak gerekçesiyle başkalarına yardımda bulunurlar ki bu, bazen bir fakire maddi yardım yapmak, bazen arkadaşının bir işine yardımcı olmak şeklinde zuhur edebilir. Bazı durumlarda da insanlar başlarına bir olumsuz durum gelmesin diye yahut herhangi bir olumsuz durum geldikten sonra

⁶⁸ Hüseyin Peker, *Tasavvuf Psikolojisi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1993, s. 7, ss. 35-57.

⁶⁹ Ayten, *a. g. e.*, s. 45.

⁷⁰ Cengil, *a. g. m.*, III, sy. 2, ss. 129-152.

daha kötüsünden korunmak için başkalarına yardım etme, bilhassa sadaka verme eğiliminde olurlar ki bu eğilim, kültürdeki “sadakanın başa gelebilecek belaları uzaklaştıracağına” ilişkin dini öğretilerden beslenmektedir. Kişi bu şekilde davranmak suretiyle olumsuzluğu defetmek yahut yaşadığı olumsuzluğun daha kötüsünden korunmak için üzerine düşen sorumluluğu yaptığı hissine sahip olur ki bunun vermiş olduğu güven ve umut duyguları ve aynı zamanda iyimserlik, kişinin olumsuzluklarla mücadelesinde ona yardımcı olur⁷¹.

⁷¹ Ayten, *age*, s. 46.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgileri

Tablo 2.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Bilgilere Göre Dağılımı

		n	%	Toplam	
				n	%
Yaş	35 yaş ve altı	10	31,3	32	100
	36-45 yaş	8	25		
	46 yaş ve üstü	14	43,7		
Cinsiyet	Erkek	23	71,9	32	100
	Kadın	9	28,1		
Eğitim durumu	İlköğretim	10	32,3	31	100
	Lise	11	35,4		
	Önlisans ve üstü	10	32,3		
Sosyo-ekonomik seviye	Orta	22	78,6	28	100
	İyi	6	21,4		
Engellilik sebebi	Doğuştan	10	31,2	32	100
	Sonradan	22	68,8		
Engelli olma yaşı	10 yaş ve altı	9	40,9	22	100
	11 yaş ve üstü	13	59,1		
Engellilik düzeyi	%40 ve altı	18	58,1	31	100
	%40 üstü	13	41,9		
Ailenizde engelli var mı?	Var	8	25	32	100
	Yok	24	75		

Araştırmamıza katılan katılımcıların kişisel bilgilerine göre dağılımları şu şekildedir:

Ankete cevap veren katılımcılardan 35 yaş ve altı olanların oranı %31,3; 36-45 yaş arası olanların oranı %25; 46 yaş ve üstü olanların oranı %43,7'dir.

Ankete cevap veren katılımcılardan erkek olanların oranı %71,9; kadın olanların oranı %28,1'dir.

Ankete cevap veren katılımcılardan eğitim durumu ilköğretim olanların oranı %32,3; lise olanların oranı %35,4; ön lisans ve üstü olanların oranı %32,3'tür.

Ankete cevap veren katılımcılardan sosyo-ekonomik seviyesi orta olanların oranı %78,6; iyi olanların oranı %21,4'tür.

Ankete cevap veren katılımcılardan engelliliği doğuştan olanların oranı %31,2; sonradan olanların oranı %68,8'dir.

Ankete cevap veren katılımcılardan engelli olma yaşı 10 yaş ve altı olanların oranı %40,9; 11 yaş ve üstü olanların oranı %59,1'dir.

Ankete cevap veren katılımcılardan engellilik düzeyi %40 ve altı olanların oranı %58,1; %40 üstü olanların oranı %41,9'dur.

Ankete cevap veren katılımcılardan ailesinde engelli olanların oranı %25; olmayanların oranı %75'tir.

2.2. Katılımcıların Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumları

Tablo 2.2. Katılımcıların Dini İnanç Durumuna Göre Dağılımı

	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	32	100	0	0,0	0	0,0	32	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	32	100	0	0,0	0	0,0	32	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	31	96,9	1	3,1	0	0,0	32	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	31	96,9	1	3,1	0	0,0	32	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	5	15,6	26	81,3	1	3,1	32	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	30	93,8	1	3,1	1	3,1	32	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	25	78,1	4	12,5	3	9,4	32	100
Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	31	96,9	1	3,1	0	0,0	32	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	26	81,2	3	9,4	3	9,4	32	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	32	100	0	0,0	0	0,0	32	100

Araştırmamıza katılan katılımcıların dini inanç durumlarını öğrenmek amacıyla sormuş olduğumuz sorulara verdikleri cevaplar Tablo 2.2'de görülmektedir.

Buna göre "Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum" ifadesine katılımcıların tamamı (%100) katılmaktadır.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılımcıların tamamı (%100) katılmaktadır.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%81,3) katılmamaktadır.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%93,8) katılmaktadır.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%78,1) katılmaktadır.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum" ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%81,2) katılmaktadır.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılımcıların tamamı (%100) katılmaktadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin çoğu dini inançla ilgili sorduğumuz sorulara katıldıklarını söylemişlerdir.

Tablo 2.3. Katılımcıların Dini İbadet Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmamıza katılan katılımcıların dini ibadet durumlarını öğrenmek amacıyla sormuş olduğumuz sorulara verdikleri cevaplar Tablo 2.3'te görülmektedir.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%62,5) katılmaktadır.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	31	96,9	0	0,0	1	3,1	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	20	62,5	10	31,3	2	6,2	32	100
Orucumu aksatmadan tutarım	31	96,9	1	3,1	0	0,0	32	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	32	100	0	0,0	0	0,0	32	100
Namaz kılarırken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	29	90,6	0	0,0	3	9,4	32	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	20	62,5	10	31,3	2	6,2	32	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	11	34,4	21	65,6	0	0,0	32	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	31	96,9	1	3,1	0	0,0	32	100

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılımcıların tamamı (%100) katılmaktadır.

“Namaz kılarırken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%90,6) katılmaktadır.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%62,5) katılmaktadır.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%65,6) katılmamaktadır.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

Araştırmamızın sonuçlarına göre ibadet ile ilgili sorduğumuz sorulara ortopedik engelli bireylerin çoğu katıldıklarını söylemişlerdir.

Tablo 2.4. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmamıza katılan katılımcıların dini başa çıkma durumlarını öğrenmek amacıyla sormuş olduğumuz sorulara verdikleri cevaplar Tablo 2.4'te görülmektedir.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%68,7) katılmamaktadır.

	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	31	96,9	0	0,0	1	3,1	32	100
Özürli olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	8	25	22	68,7	2	6,3	32	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	5	15,6	23	71,9	4	12,5	32	100
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	25	78,1	5	15,6	2	6,3	32	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	23	71,9	1	3,1	8	25	32	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	1	3,1	27	84,4	4	12,5	32	100
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	31	96,9	0	0,0	1	3,1	32	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	26	81,3	3	9,4	3	9,4	32	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	29	90,6	0	0,0	3	9,4	32	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	32	100	0	0,0	0	0,0	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	20	62,5	10	31,3	2	6,3	32	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	30	93,8	0	0,0	2	6,3	32	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	5	15,6	23	71,9	4	12,5	32	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	5	15,6	26	81,3	1	3,1	32	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	31	96,9	0	0,0	1	3,1	32	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	19	59,4	7	21,9	6	18,8	32	100
Çevremdeki tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	2	6,3	28	87,4	2	6,3	32	100
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	14	43,8	12	37,5	6	18,7	32	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	1	3,1	31	96,9	0	0,0	32	100
Özürli olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	10	31,3	16	50,0	6	18,7	32	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	5	15,6	24	75,0	3	9,4	32	100

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%71,9) katılmamaktadır.

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%78,1) katılmaktadır.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%71,9) katılmaktadır.

“Günahkar ve Allah’ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%84,4) katılmamaktadır.

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah’ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%81,3) katılmaktadır.

“Kur’an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%90,6) katılmaktadır.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılımcıların tamamı (%100) katılmaktadır.

“Kur’an-ı Kerim’i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%62,5) katılmaktadır.

Allah’tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%93,8) katılmaktadır.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah’a sormak geliyor” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%71,9) katılmamaktadır.

“Allah’ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%81,3) katılmamaktadır.

“Kur’an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmaktadır.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur’an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%59,4) katılmaktadır.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%87,4) katılmamaktadır.

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%43,8) katılmaktadır.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%96,9) katılmamaktadır.

“Özürü olman yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%50) katılmamaktadır.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılımcıların çoğunluğu (%75) katılmamaktadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylere dini başa çıkma ile ilgili sorduğumuz sorulara ortopedik engelli bireylerin çoğu katıldıklarını söylemiştir.

2.3. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Yaş Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 2.5. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	31,3	8	25	14	43,7	32	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	10	31,3	8	25	14	43,7	32	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	32,4	8	25,8	13	41,9	31	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyüçülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	10	32,4	8	25,8	13	41,9	31	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	20	3	60	1	20	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	10	33,3	7	23,3	13	43,4	30	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	9	36	4	16	12	48	25	100
Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	32,3	8	25,8	13	41,9	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	8	30,7	6	23,1	12	46,2	26	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	10	31,3	8	25	14	43,7	32	100

Katılımcıların dini inanç durumu ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.5'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,7) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,7) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) 36-45 yaş arası katılımcılardır.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,4) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%48) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%46,2) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şehadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğu (%72,8) 35 yaş ve altı ya da 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,7) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerden dini inanç ile ilgili sorulara katılıyorum diye cevap verenlerin çoğu 46 yaş ve üstüdür. Yaşlılık dönemindeki (46+ yaş) ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları ve kendilerini kabullenmeleri daha yüksek, yetişkinlik dönemindeki (35-46 yaş) ortopedik engelli bireylerin ise dini inançlara bağlılıkları ve kendilerini kabullenmeleri daha düşüktür. Bu konuyla ilgili Taplamacıoğlu, Köktaş ve Mehmetoğlu' nun araştırmalarında da yaşın ilerlemesiyle birlikte ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıklarının arttığı tespit edilmiştir ve bu bulgular görüşümüzü destekler niteliktedir. Kula ise yetişkinlik dönemindeki ortopedik engelli bireylerin dine

bağlılıklarının daha kuvvetli, yaşlılık dönemindeki ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıklarının daha zayıf olduğunu ifade etmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır*⁷².

Tablo 2.6. Katılımcıların İbadet Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü		n	%
	n	%	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	8	25,8	13	41,9	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	5	25	8	40	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	10	32,3	7	22,5	14	45,2	31	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	31,3	8	25	14	43,7	32	100
Namaz kılarırken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	8	27,6	7	24,1	14	48,3	29	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	6	30	3	15	11	55	20	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şehadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	4	36,4	3	27,2	4	36,4	11	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	9	29	8	25,8	14	45,2	31	100

Katılımcıların ibadet durumu ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.6'da görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%40) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%45,2) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,7) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

⁷² Kula, *Bedensel Engellilik ve Dini Başa Çıkma*, ss. 214-215.

“Namaz kılariken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%48,3) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%55) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şhadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğu (%72,8) 35 yaş ve altı ya da 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%45,2) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerden sorulara katılıyorum diye cevap verenlerin çoğu 46 yaş ve üstüdür. Yaşlılık dönemindeki (46+ yaş) ortopedik engelli bireylerin dini ibadetlerini yerine getirme durumları daha yüksek, yetişkinlik dönemindeki (35-46 yaş) ortopedik engelli bireylerin ise dini ibadetlerini yerine getirme durumları daha düşüktür. Bu konuyla ilgili Taplamacıoğlu, Köktaş ve Mehmetoğlu' nun araştırmalarında da yaşın ilerlemesiyle birlikte ortopedik engelli bireylerin dini ibadetlerini yerine getirme durumlarının arttığı tespit edilmiştir ve bu bulgular görüşümüzü destekler niteliktedir. Kula ise yetişkinlik dönemindeki ortopedik engelli bireylerin dini ibadetlerini yerine getirme durumları daha kuvvetli, yaşlılık dönemindeki ortopedik engelli bireylerin dini ibadetlerini yerine getirme durumlarının daha zayıf olduğunu ifade etmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁷³. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.4. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 2.7. Yaşa Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.7'de görüldüğü gibi ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

⁷³ Kula, a. g. e, ss. 214-215.

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	8	25,8	13	41,9	31	100
Özürü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	1	12,5	0	0,0	7	87,5	8	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	1	20	1	20	3	60	5	100

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Özürü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğu (%87,5) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunlar çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumları 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde düşük, 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.8. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	8	32	6	24	11	44	25	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	8	34,8	5	21,7	10	43,5	23	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	0	0,0	0	0,0	1	100	1	100

Tablo 2.8’de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%44) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,5) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Günahkar ve Allah’ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma durumlarının 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde düşük, 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.9. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum.	10	32,3	8	25,8	13	41,9	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum.	8	30,8	6	23,1	12	46,2	26	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	10	34,5	6	20,7	13	44,8	29	100

Tablo 2.9'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%46,2) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%44,8) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma durumlarının 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde düşük, 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.10. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	31,3	8	25	14	43,8	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	5	25	8	40	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmamı isterdim	9	30	7	23,3	14	46,7	30	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	0	0,0	2	40	3	60	5	100

Tablo 2.10'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma ile yaş dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%43,8) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%40) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmamı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%46,7) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma durumlarının 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde düşük, 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.11. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.11'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma ile yaş dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	20	3	60	1	20	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	8	25,8	13	41,9	31	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	6	31,6	4	21	9	47,4	19	100
Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	0	0,0	0	0,0	2	100	2	100

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) 36-45 yaş arası katılımcılardır.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%41,9) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%47,4) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamı (%100) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma durumlarının 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde düşük, 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.12. Yaşa Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.12'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile yaşlarına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Yaş						Toplam	
	35 yaş ve altı		36-45 yaş		46 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	5	35,7	1	7,1	8	57,1	14	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	0	0,0	1	100	0	0,0	1	100
Özürü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	3	30	0	0,0	7	70	10	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	1	20	1	20,0	3	60	5	100

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%57,1) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamı (%57,1) 36-45 yaş arası katılımcılardır.

“Özürü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) 46 yaş ve üstü katılımcılardır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma durumlarının 35 yaş ve altı ortopedik engelli bireylerde düşük, 36-46 yaş arası ortopedik engelli bireylerde orta, 46 yaş ve üstü ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yaşa göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinlik ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirten Kula' nın⁷⁴ aksine araştırmamızda genel itibariyle yaşlılık dönemindeki ortopedik engellilerin yetişkinlik dönemindeki ortopedik engelli bireylere göre dini başa çıkma etkinliklerine daha fazla başvurdukları görülmüştür. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

⁷⁴ Kula, a. g. e, s. 201.

2.4. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Cinsiyet Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 2.13. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	23	71,9	9	28,1	32	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	23	71,9	9	28,1	32	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	22	71	9	29	31	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	22	71	9	29	31	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	5	100	0	0,0	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	21	70	9	30	30	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	17	68	8	32	25	100
Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	22	71	9	29	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	69,2	8	30,8	26	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	23	71,9	9	28,1	32	100

Katılımcıların dini inanç durumu ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.13'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,9) erkektir.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,9) erkektir.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğu(%71) erkektir.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) erkektir.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68) erkektir.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%69,2) erkektir.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,9) erkektir.

Araştırmamıza katılan ortopedik engelli bireylerden kadınların dini inançları benimseme durumları düşük, ortopedik engelli erkeklerin ise yüksektir. Konuyla ilgili Özbaydar'ın, Köktaş'ın, Uysal'ın ve Ayhan ve arkadaşlarının araştırmalarında dini inançları benimseme durumları bakımından erkeklerle kadınlar arasında belirgin bir farklılık tespit edilmezken; Kağıtçıbaşı, Çelik ve Aydın'ın araştırmalarında ise kadınların erkeklere göre dini inançları benimseme durumlarının yüksek olduğu, Mehmetoğlu, Kaya ve Kula'nın araştırmalarında da erkeklerin kadınlara göre dini inançları benimseme durumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili Mehmetoğlu, Kaya ve Kula'nın bulguları bizim görüşümüzü desteklemektedir⁷⁵. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

Tablo 2.14. Katılımcıların İbadet Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Katılımcıların ibadet durumu ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.14'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

⁷⁵ Kula, a. g. e, ss. 212-213.

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	22	71	9	29	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	14	70	6	30	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	22	71	9	29	31	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	23	71,9	9	28,1	32	100
Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	21	72,4	8	27,6	29	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	13	65	7	35	20	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	9	81,8	2	18,2	11	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	22	71	9	29	31	100

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) erkektir.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu(%71,9) erkektir.

“Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğu(%72,4) erkektir.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65) erkektir.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğu(81,8) erkektir.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

Araştırmamıza katılan ortopedik engelli bireylerden kadınların dini ibadetleri yerine getirme durumları düşük, ortopedik engelli erkeklerinki yüksektir. Konuyla ilgili Özbaydar'ın, Köktaş'ın, Uysal'ın ve Ayhan ve arkadaşlarının araştırmalarında dini ibadetleri yerine getirme durumları bakımından erkeklerle kadınlar arasında belirgin bir farklılık tespit edilmezken; Kağıtçıbaşı, Çelik ve Aydın'ın araştırmalarında ise kadınların erkeklere göre dini ibadetleri yerine getirme durumlarının yüksek olduğu, Mehmetoğlu, Kaya ve Kula'nın araştırmalarında da erkeklerin kadınlara göre dini ibadetleri yerine getirme durumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili

Mehmetoğlu, Kaya ve Kula'nın bulguları bizim görüşümüzü desteklemektedir⁷⁶. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.5. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Tablo 2.15. Cinsiyete Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	22	71	9	29	31	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	8	100	0	0,0	8	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	4	80	1	20	5	100

Tablo 2.15'te görüldüğü gibi ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğu (%80) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.16. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.16'da görüldüğü gibi ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

⁷⁶ Kula, a. g. e, ss. 212-213.

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	19	76	6	24	25	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	17	73,9	6	26,1	23	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	1	100	0	0,0	1	100

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%76) erkektir.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%73,9) erkektir.

“Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğini kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.17. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	22	71	9	29	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	69,2	8	30,8	26	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	20	69	9	31	29	100

Tablo 2.17'de görüldüğü gibi ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile cinsiyet dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%69,2) erkektir.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%69) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğini kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.18. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın			
	n	%	n	%	n	%
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	23	71,9	9	28,1	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	14	70	6	30	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	21	70	9	30	30	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	5	100	0	0,0	5	100

Tablo 2.18'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliği ile cinsiyet dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,9) erkektir.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) erkektir.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) erkektir.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliğini kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.19. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın			
	n	%	n	%	n	%
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	5	100	0	0,0	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	22	71	9	29	31	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	13	68,4	6	31,6	19	100
Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	2	100	0	0,0	2	100

Tablo 2.19'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliği ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71) erkektir.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,4) erkektir.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğini kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.20. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.20'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile cinsiyetlerine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		n	%
	n	%	n	%		
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	10	71,4	4	28,6	14	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	1	100	0	0,0	1	100
Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	10	100	0	0,0	10	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	5	100	0	0,0	5	100

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,4) erkektir.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

“zrl olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların tamamı (%100) erkektir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine kullanma durumlarının kadın ortopedik engelli bireylerde düşük, erkek ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinlik ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiş olup erkek ortopedik engelli bireylerin kadın ortopedik engelli bireylere göre dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının yüksek olduğu grlmştir. Kula'nın araştırmalarında ise erkek ortopedik engelliler, dini kaçınma türü başa çıkma etkinliğine daha fazla başvururken kadın ortopedik engelliler de manevi temelli dini başa çıkma etkinliğini daha fazla kullanmışlardır. İyi davranışlarda bulunma, dini destek, dini yalvarma ve dini memnuniyetsizlik türü dini başa çıkma etkinliklerinde ise cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiřtir⁷⁷. Buna göre ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

⁷⁷ Kula, a.g. e, s. 231.

2.6. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 2.21. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	32,3	11	35,4	10	32,3	31	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	10	32,3	11	35,4	10	32,3	31	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	3	60	1	20	1	20	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	8	27,6	11	37,9	10	34,5	29	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	9	37,5	8	33,3	7	29,2	24	100
Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	7	28	9	36,0	9	36	25	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	10	32,3	11	35,4	10	32,3	31	100

Katılımcıların dini inanç durumu ile eğitim durumu dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.21'de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,4) lise mezunudur.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,4) lise mezunudur.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) ilkokul mezunudur.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%37,9) lise mezunudur.

“Ölüm korkusu çoğu zaman bütün benliğimi kuşatıyor ve içimi büyük bir sıkıntı kaplıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%50) ilkokul mezunudur.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%37,5) ilkokul mezunudur.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%72) lise ya da ön lisans ve üstü mezunudur.

Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,4) lise mezunudur.

Araştırmamızın sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden önlisans ve üstü mezunu olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları ve kendilerini oldukları gibi kabullenmeleri düşük, lise mezunu olan ortopedik engelli bireylerin orta, ilköğretim mezunu olan ortopedik engelli bireylerin ise yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kula ve Mehmetoğlu' nun araştırmalarında ise ortopedik engelli bireylerin öğrenim durumları ile dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmadığı ifade edilmekte olup elde edilen bulgular bizim görüşümüzü desteklemektedir⁷⁸. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

Tablo 2.22. Katılımcıların İbadet Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Katılımcıların ibadet durumu ile eğitim durumu dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.22'de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

⁷⁸ Kula, a. g. e, ss. 216-217.

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	7	35	6	30	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	10	33,3	10	33,4	10	33,3	30	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	32,3	11	35,4	10	32,3	31	100
Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	10	35,7	10	35,7	8	28,6	28	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	7	36,8	5	26,4	7	36,8	19	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şehadetini din görevlisinin önünde söylemek şarttır	4	36,4	6	54,5	1	9,1	11	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) ilkokul ya da lise mezunudur.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların tamamı (%100) ilkokul; lise ya da ön lisans ve üstü mezunudur.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,4) lise mezunudur.

“Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,4) ilköğretim ya da lise mezunudur.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%73,6) ilköğretim ya da ön lisans ve üstü mezunudur.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şehadetini din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğu (54,5) lise mezunudur.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

Araştırmamızın sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden önlisans ve üstü mezunu olan ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıkları ve kendilerini oldukları gibi kabullenmeleri düşük, lise mezunu olan ortopedik engelli bireylerin orta, ilköğretim mezunu olan ortopedik engelli bireylerin ise yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kula ve Mehmetoğlu' nun araştırmalarında ise ortopedik engelli bireylerin öğrenim durumları ile

dine bağılıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmadığı ifade edilmekte olup elde edilen bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁷⁹. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.7. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 2.23. Eğitim Durumuna Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	6	75	2	25	0	0,0	8	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	3	60	2	40	0	0,0	5	100

Tablo 2.23'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile eğitim durumuna göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğu (%75) ilkokul mezunudur.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) ilkokul mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

⁷⁹ Kula, *a. g. e.*, ss. 216-217.

Tablo 2.24. Eğitim Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	9	37,5	9	37,5	6	25	24	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	7	31,8	9	40,9	6	27,3	22	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	1	100	0	0,0	0	0,0	1	100

Tablo 2.24'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile eğitim durumuna göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%75) ilkokul ya da lise mezunudur.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%40,9) lise mezunudur.

“Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) ilkokul mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğini kullanma durumlarının önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.25. Eğitim Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	7	28	9	36	9	36	25	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	9	32,1	10	35,8	9	32,1	28	100

Tablo 2.25'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile eğitim durumuna göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah' ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“Merhamet etmeye merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%72) lise ya da ön lisans ve üstü mezunudur.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,8) lise mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğine başvurma durumlarının önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.26. Eğitim Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	32,3	11	35,5	10	32,3	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	7	35	6	30	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	10	34,5	9	31	10	34,5	29	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	3	60	2	40	0	0,0	5	100

Tablo 2.26'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliği ile eğitim durumuna göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%35,5) lise mezunudur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) ilkokul ya da lise mezunudur.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%69) ilkokul ya da lise mezunudur.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) ilkokul mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliğine başvurma durumlarının önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.27. Eğitim Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Allah' ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	3	60	1	20,0	1	20	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	9	30	11	36,7	10	33,3	30	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	8	44,4	6	33,3	4	22,3	18	100
Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	2	100	0	0,0	0	0,0	2	100

Tablo 2.27'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliği ile eğitim durumu dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) ilkokul mezunudur.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%36,7) lise mezunudur.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%44,4) ilkokul mezunudur.

“Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamı (%100) ilkokul mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınmaya başvurma durumlarının önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.28. Eğitim Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Eğitim durumu						Toplam	
	İlköğretim		Lise		Önlisans ve üstü			
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	5	38,5	5	38,5	3	23	13	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	1	100	0	0,0	0	0,0	1	100
Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	5	55,6	4	44,4	0	0,0	9	100
Görüşüm beni rahatsız ediyor	4	80	0	0,0	1	20	5	100

Tablo 2.28'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile eğitim durumu dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%38,5) ilkokul ya da lise mezunudur.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) ilkokul mezunudur.

“Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğu (%55,6) ilkokul mezunudur.

“Görüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%80) ilkokul mezunudur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik

engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim durumuna göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini kullanma ortalamalarında anlamlı bir farklılığın bulunduğu, önlisans ve üstü mezunu ortopedik engelli bireylerde düşük, lise mezunu ortopedik engelli bireylerde orta, ilköğretim mezunu ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu görülmüştür. Kula'ya göre eğitim seviyesi ilköğretim olan ortopedik engelli bireyler iyi davranışlarda bulunma, dini yalvarma ve dini kaçınma türü dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullanmıştır. Manevi temelli ve dini destek ve dini memnuniyetsizlik etkinliklerinde eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak ortopedik engelli bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının düştüğü görülmektedir⁸⁰. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.8. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Sosyo-Ekonomik Seviye Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 2.29. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dağılımı

Katılımcıların dini inanç durumu ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.29'da görüldüğü üzere şu şekildedir:

Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,6) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,6) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

⁸⁰ Kula, a. g. e, s. 234.

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	22	78,6	6	21,4	28	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	22	78,6	6	21,4	28	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	21	77,8	6	22,2	27	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	4	80	1	20	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	20	76,9	6	23,1	26	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	18	81,8	4	18,2	22	100
Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	75	6	25	24	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	22	78,6	6	21,4	28	100

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76,9) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%81,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,6) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerden sosyo-ekonomik durumu yüksek olanların dini inançlara bağlılıkları düşük, sosyo-ekonomik durumları orta olanlarınsa dini inançlara bağlılıkları yüksektir. Kaya' nın çalışmasında ailenin durumuna göre ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Fırat, Köktaş, Ayhan ve Kula' nın yaptığı araştırmalarda ise sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıklarının düştüğü görülmüştür. Bu konuyla ilgili Fırat, Köktaş, Ayhan ve Kula'nın bulguları bizim görüşümüzü desteklemektedir⁸¹. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

Tablo 2.30. Katılımcıların İbadet Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dağılımı

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinlemediyorum	15	83,3	3	16,7	18	100
Orucumu aksatmadan tutarım	21	77,8	6	22,2	27	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	22	78,6	6	21,4	28	100
Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	20	76,9	6	23,1	26	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	14	82,4	3	17,6	17	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	7	87,5	1	12,5	8	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	21	77,8	6	22,2	27	100

Katılımcıların ibadet durumu ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.30'da görüldüğü üzere şu şekildedir:

⁸¹ Kula, a. g. e, s. 216.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum.” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%83,3) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,6) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76,9) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%82,4) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%87,5) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerden sosyo-ekonomik durumu yüksek olanların dine bağlılıkları düşük, sosyo-ekonomik durumları orta olanlarınsa dine bağlılıkları yüksektir. Kaya' nın çalışmasında ailenin durumuna göre ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Fırat, Köktaş, Ayhan ve Kula' nın yaptığı araştırmalarda ise sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıklarının düştüğü görülmüştür. Bu konuyla ilgili Fırat, Köktaş, Ayhan ve Kula'nın bulguları bizim görüşümüzü desteklemektedir⁸². *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

⁸² Kula, a. g. e, s. 216.

2.9. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Sosyo-Ekonomik Seviye Değişkenine Göre Dağılımı

Tablo 2.31. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi			
	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	7	100	0	0,0	7	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı	4	80	1	20	5	100

Tablo 2.31'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların tamamının (%100) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.32. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.32'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi		n	%
	n	%	n	%		
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	17	73,9	6	26,1	23	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	16	84,2	3	15,8	19	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	1	100	0	0,0	1	100

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%73,9) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%84,2) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğine başvurma durumlarının sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.33. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi		n	%
	n	%	n	%		
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	75	6	25	24	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	19	76	6	24	25	100

Tablo 2.33'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah' ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğine başvurma durumlarının sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.34. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi			
	n	%	n	%	n	%
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	22	78,6	6	21,4	28	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	15	83,3	3	16,7	18	100
Allah' tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmamı isterdim	20	76,9	6	23,1	26	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	4	100	0	0,0	4	100

Tablo 2.34'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliği ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,6) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%83,3) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmamı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76,9) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliklerine başvurma durumlarının sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.35. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi		n	%
	n	%	n	%		
Allah' ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	4	80	1	20	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	13	81,3	3	18,7	16	100
Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	2	100	0	0,0	2	100

Tablo 2.35'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,8) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%81,3) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamının (%100) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğine başvurma durumlarının sosyo-

ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.36. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Sosyo-ekonomik seviye				Toplam	
	Orta		İyi			
	n	%	n	%	n	%
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	12	85,7	2	14,3	14	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	1	100	0	0,0	1	100
Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	8	88,9	1	11,1	9	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	4	80	1	20	5	100

Tablo 2.36'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile sosyo-ekonomik seviyeye göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%85,7) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%88,9) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) sosyo-ekonomik seviyesi ortadır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik seviyeye göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini kullanma ortalamalarında farklılıkların bulunduğu, sosyo-ekonomik seviyesi iyi olan ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının düşük, sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Kula'nın

araştırmasında ise sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan ortopedik engelliler dini destek; sosyo-ekonomik seviyesi orta olan ortopedik engelliler dini yalvarma; sosyo-ekonomik seviyesi düşük olan ortopedik engelliler ise, dini kaçınma ve dini memnuniyetsizlik türü dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıkları ifade edilmektedir. Dini memnuniyetsizlik türü dini kaçınma etkinliğinde ise sosyo-ekonomik seviyeye göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır⁸³. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.10. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engellilik Sebebi Arasındaki İlişki

Tablo 2.37. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	31,2	22	68,8	32	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	10	31,2	22	68,8	32	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyüçülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	10	32,3	21	67,7	31	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	20	4	80	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	10	33,3	20	66,7	30	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	8	32	17	68	25	100
Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	9	34,6	17	65,4	26	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	10	31,2	22	68,8	32	100

Katılımcıların dini inanç durumu ile engellilik sebebine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.37'de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,8) sonradan engelli olmuştur.

⁸³ Kula, a. g. e, s. 233.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,8) sonradan engelli olmuştur.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) sonradan engelli olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%66,7) sonradan engelli olmuştur.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68) sonradan engelli olmuştur.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65,4) sonradan engelli olmuştur.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,8) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamıza katılan ortopedik engelli bireylerden engelli olma durumları doğuştan olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları yüksektir. Kula'nın çalışmasında doğuştan ve sonradan engelli olma durumuna göre ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ifade edilmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁸⁴. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

⁸⁴ Kula, a. g. e, s. 217.

Tablo 2.38. Katılımcıların İbadet Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	13	65	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	10	32,3	21	67,7	31	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	31,2	22	68,8	32	100
Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	10	34,5	19	65,5	29	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	8	40	12	60	20	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	4	36,4	7	63,6	11	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	10	32,3	21	67,7	31	100

Katılımcıların ibadet durumu ile engellilik sebebine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.38'de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65) sonradan engelli olmuştur.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,8) sonradan engelli olmuştur.

“Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65,5) sonradan engelli olmuştur.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) sonradan engelli olmuştur.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğu (63,6) sonradan engelli olmuştur.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamıza katılan ortopedik engelli bireylerden engelli olma durumları doğuştan olan ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları yüksektir. Kula'nın çalışmasında doğuştan ve sonradan engelli olma durumuna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ifade edilmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁸⁵. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.11. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engellilik Sebebine Göre Dağılımı

Tablo 2.39. Engellilik Sebebine Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan			
	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	3	37,5	5	62,5	8	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı	3	60	2	40	5	100

Tablo 2.39'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile engellilik sebebine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğu (%62,5) sonradan engelli olmuştur.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) doğuştan engellidir.

⁸⁵ Kula, a. g. e, s. 217.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.40. Engellilik Sebebine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	7	28	18	72	25	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	9	39,1	14	60,9	23	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	0	0,0	1	100	1	100

Tablo 2.40'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile engellilik sebebine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%72) sonradan engelli olmuştur.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60,9) sonradan engelli olmuştur.

“Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğini kullanma durumlarının doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.41. Engellilik Sebebine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	9	34,6	17	65,4	26	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	9	31	20	69	29	100

Tablo 2.41'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile engellilik sebebine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65,4) sonradan engelli olmuştur.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğu (%69) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğini kullanma durumlarının doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.42. Sosyo-Ekonomik Seviyeye Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	10	31,3	22	68,8	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	7	35	13	65	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	9	30	21	70	30	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	3	60	2	40	5	100

Tablo 2.42'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliği ile engellilik sebebi dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğu (%68,8) sonradan engelli olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%65) sonradan engelli olmuştur.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) sonradan engelli olmuştur.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) doğuştan engellidir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliklerini kullanma durumlarının doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.43. Engellilik Sebebine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	20	4	80	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	10	32,3	21	67,7	31	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	8	42,1	11	57,9	19	100
Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	0	0,0	2	100	2	100

Tablo 2.43'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliği ile engellilik sebebi dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%60) sonradan engelli olmuştur.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğu (%67,7) sonradan engelli olmuştur.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%57,9) sonradan engelli olmuştur.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamı (%100) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğini kullanma durumlarının doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.44. Engellilik Sebebine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik sebebi				Toplam	
	Doğuştan		Sonradan		n	%
	n	%	n	%		
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	4	28,6	10	71,4	14	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	0	0,0	1	100	1	100
Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	3	30	7	70	10	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	1	20	4	80	5	100

Tablo 2.44'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile engellilik sebebi dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğu (%71,4) sonradan engelli olmuştur.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamı (%100) sonradan engelli olmuştur.

“Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğu (%70) sonradan engelli olmuştur.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların çoğunluğu (%80) sonradan engelli olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, sonradan engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kula'ya göre doğuştan nedenlere bağlı olarak engelli olan ortopedik engelli bireyler manevi temelli, dini kaçınma ve dini memnuniyetsizlik türü başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullanmışlardır. İyi davranışlarda bulunma, dini destek ve dini yalvarma dini başa çıkma etkinliklerinde engelli olma sebebine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yapmış olduğumuz araştırmada doğuştan engelli olan ortopedik engelli bireylere göre sonradan engelli olan ortopedik engelli bireyler dini başa çıkma etkinliklerini kullanma ortalamaları daha yüksektir⁸⁶. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.12. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engelli Olma Yaşı Arasındaki İlişki

Tablo 2.45. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı

Katılımcıların dini inanç durumu ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.45'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah’ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%59,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%59,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

⁸⁶ Kula, *a. g. e.*, ss. 235-236.

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	9	40,9	13	59,1	22	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	9	40,9	13	59,1	22	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	9	42,9	12	57,1	21	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	9	42,9	12	57,1	21	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	25	3	75	4	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	9	45	11	55	20	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	7	41,2	10	58,8	17	100
Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	9	42,9	12	57,1	21	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	8	47,1	9	52,9	17	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	9	40,9	13	59,1	22	100

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%55) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,8) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%52,9) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%59,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerin erken yaşlarda engelli olmaları dini inançlara bağlılıklarının düşük olmasına, ileriki yaşlarda engelli olmaları ise ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıklarının yüksek olmasına yol açmıştır. Kula ise ortopedik engelli bireylerin erken yaşta ve ileriki yaşlarda engelli olma durumları ile dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını belirtmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁸⁷. Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 2.46. Katılımcıların İbadet Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	8	38,1	13	61,9	21	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	6	46,2	7	53,8	13	100
Orucumu aksatmadan tutarım	9	42,9	12	57,1	21	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	9	40,9	13	59,1	22	100
Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	6	31,6	13	68,4	19	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kıyıyorum	3	25	9	75	12	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şhadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	2	28,6	5	71,4	7	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	9	42,9	12	57,1	21	100

⁸⁷ Kula, a. g. e, s. 217.

Katılımcıların ibadet durumu ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.46'da görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%61,9) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%53,8) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%59,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Namaz kılarken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%68,4) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%71,4) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerin erken yaşlarda engelli olmaları ibadetleri yerine getirme durumlarının düşük olmasına, ileriki yaşlarda engelli olmaları ise ortopedik engelli bireylerin ibadetleri yerine getirme durumlarının yüksek olmasına yol açmıştır. Kula ise ortopedik engelli bireylerin erken yaşta ve ileriki yaşlarda engelli olma durumları ile ibadetleri yerine getirme durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını belirtmekte olup bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁸⁸. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

⁸⁸ Kula, a. g. e, s. 217.

2.13. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engelli Olma Yaşına Göre Dağılımı

Tablo 2.47. Engelli Olma Yaşına Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	8	38,1	13	61,9	21	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	2	40	3	60	5	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı	1	50	1	50	2	100

Tablo 2.47'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%61,9) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.48. Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.48'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinlikleri ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	6	33,3	12	66,7	18	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	5	35,7	9	64,3	14	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	0	0,0	1	100	1	100

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%66,7) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%64,3) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğini kullanma durumlarının erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.49. Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	9	42,9	12	57,1	21	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	8	47,1	9	52,9	17	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	8	40	12	60	20	100

Tablo 2.49'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinlikleri ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%52,9) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğini kullanma durumlarının erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.50. Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	9	40,9	13	59,1	22	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	6	46,2	7	53,8	13	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	9	42,9	12	57,1	21	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	0	0,0	2	100	2	100

Tablo 2.50’de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinlikleri ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%59,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%53,8) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliklerini kullanma durumlarının erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.51. Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü			
	n	%	n	%	n	%
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	25	3	75	4	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	8	38,1	13	61,9	21	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	4	36,4	7	63,6	11	100
Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	1	50	1	50	2	100

Tablo 2.51'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinlikleri ile engelli olma yaşına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%61,9) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%63,6) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 10 yaş ve altı ya da 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğini kullanma durumlarının erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.52. Engelli Olma Yaşına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engelli olma yaşı				Toplam	
	10 yaş ve altı		11 yaş ve üstü		n	%
	n	%	n	%		
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	2	20	8	80	10	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	0	0,0	1	100	1	100
Özürli olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	2	28,6	5	71,4	7	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	0	0,0	4	100	4	100

Tablo 2.52'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile engelli olma yaş dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Özürli olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%71,4) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) engelliliği 11 yaş ve üstünde olmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların erken yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde düşük, ileri yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Engelli olma yaşına göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinlik ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirten Kula'nın aksine araştırmamızda genel itibarıyla 11 ve üstü yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylerin 10 ve altı yaşlarda engelli olan ortopedik engelli bireylere göre dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıkları görülmüştür⁸⁹. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.14. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Engellilik Düzeyi Arasındaki İlişki

Tablo 2.53. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	22	78,6	6	21,4	28	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	22	78,6	6	21,4	28	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyüçülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	21	77,8	6	22,2	27	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	4	80	1	20	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	20	76,9	6	23,1	26	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	18	81,8	4	18,2	22	100
Ahret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	75	6	25	24	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	22	78,6	6	21,4	28	100

⁸⁹ Kula, a. g. e, s. 236.

Katılımcıların dini inanç durumu ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.53'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah’ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%55,2) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%62,5) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum" ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları yüksektir. Kula'nın araştırmasında engellilik oranına göre ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ifade edilmekte olup engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları daha yüksektir. Bu bulgular bizim görüşümüzü desteklememektedir⁹⁰. Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 2.54. Katılımcıların İbadet Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	17	56,7	13	43,3	30	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	12	60	8	40	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	18	60	12	40	30	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	18	58,1	13	41,9	31	100
Namaz kılarırken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	17	60,7	11	39,3	28	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	10	52,6	9	47,4	19	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	7	87,5	1	12,5	8	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	17	56,7	13	43,3	30	100

Katılımcıların ibadet durumu ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.54'te görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

⁹⁰ Kula, a. g. e, ss. 217-218.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Namaz kılariken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%52,6) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şhadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları yüksektir. Kula'nın araştırmasında engellilik oranına göre ortopedik engelli bireylerin dini inanç ve ibadetleri yerine getirme durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ifade edilmekte olup engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumları daha yüksektir. Bu bulgular bizim görüşümüzü desteklemektedir⁹¹. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.15. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Engellilik Düzeyine Göre Dağılımı

Tablo 2.55. Engellilik Düzeyine Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.55'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

⁹¹ Kula, *a. g. e.*, ss. 217-218.

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	17	56,7	13	43,3	30	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	4	57,1	3	42,9	7	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	4	100	0	0,0	4	100

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.56. Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü		n	%
	n	%	n	%		
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	13	54,2	11	45,8	24	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	10	45,5	12	54,5	22	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	1	100	0	0,0	1	100

Tablo 2.56'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%54,2) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%54,5) engellilik düzeyi %40 üstüdür.

“Günahkar ve Allah’ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliklerini kullanma durumlarının engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.57. Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü			
	n	%	n	%	n	%
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	17	56,7	13	43,3	30	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	14	56	11	44	25	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	16	57,1	12	42,9	28	100

Tablo 2.57'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile engellilik düzeyi dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%57,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğini kullanma durumlarının engellilik

oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.58. Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü		n	%
	n	%	n	%		
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	18	58,1	13	41,9	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	12	60	8	40	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	17	58,6	12	41,4	29	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	4	80	1	20	5	100

Tablo 2.58'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliği ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,1) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%60) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%58,6) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliklerini kullanma durumlarının engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.59. Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.59'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliği ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü			
	n	%	n	%	n	%
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	5	100	0	0,0	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	17	56,7	13	43,3	30	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	12	66,7	6	33,3	18	100
Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	2	100	0	0,0	2	100

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%56,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%66,7) engelliliği engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğini kullanma durumları engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.60. Engellilik Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Engellilik düzeyi				Toplam	
	%40 ve altı		%40 üstü			
	n	%	n	%	n	%
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	6	46,2	7	53,8	13	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	1	100	0	0,0	1	100
Özürli olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	6	66,7	3	33,3	9	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	4	80	1	20	5	100

Tablo 2.60'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile engellilik düzeyine göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%53,8) engellilik düzeyi %40 üstüdür.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Özürlü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%66,7) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) engellilik düzeyi %40 ve altıdır.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların engellilik oranı %40 ve üstü olan ortopedik engelli bireylerde düşük, engellilik oranı %40 ve altı olan ortopedik engelli bireylerde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kula, engellilik düzeyi arttıkça ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıklarını belirtmektedir. Araştırmamızda ise engellilik düzeyi azalan ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir⁹². *Buna göre ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.16. Dini İnanç, İbadet ve Dini Başa Çıkma Durumu İle Ailede Engelli Olma Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 2.61. Katılımcıların Dini İnanç Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı

Katılımcıların dini inanç durumu ile ailede engelli birey olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.61'de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

⁹² Kula, *a. g. e.*, s. 235.

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	22	78,6	6	21,4	28	100
Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir	22	78,6	6	21,4	28	100
Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır	21	77,8	6	22,2	27	100
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	4	80	1	20	5	100
Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum	20	76,9	6	23,1	26	100
Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum	18	81,8	4	18,2	22	100
Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum	21	77,8	6	22,2	27	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	18	75	6	25	24	100
Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum	22	78,6	6	21,4	28	100

“Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerden meydana gelmiştir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

“Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%74,2) ailesinde engelli yoktur.

“İçki, kumar, faiz, falcılık, büyücülük ve domuz eti yemek büyük günahlardandır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%74,2) ailesinde engelli yoktur.

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%74,2) ailesinde engelli yoktur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76,9) ailesinde engelli yoktur.

“Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden ailesinde ortopedik engelli birey bulunanların dini inançlara bağlılıkları düşük, ailesinde ortopedik engelli bulunmayan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları yüksektir. Kula ise ailesinde engelli bulunan ve engelli bulunmayan ortopedik engelli bireylerin dini inançlara bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ifade etmektedir. Bu bulgular ise bizim görüşümüzü desteklememektedir⁹³. *Buna göre ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

Tablo 2.62. Katılımcıların İbadet Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	7	22,6	24	77,4	31	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	4	20	16	80	20	100
Orucumu aksatmadan tutarım	8	25,8	23	74,2	31	100
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	8	25	24	75	32	100
Namaz kılarırken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım	7	24,1	22	75,9	29	100
Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum	4	20	16	80	20	100
Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır	7	87,5	1	12,5	8	100
Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım	8	25,8	23	74,2	31	100

Katılımcıların ibadet durumu ile ailede engelli birey olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki Tablo 2.62’de görüldüğü üzere şu şekildedir:

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,4) ailesinde engelli yoktur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

⁹³ Kula, a. g. e, s. 218.

“Orucumu aksatmadan tutarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%74,2) ailesinde engelli yoktur.

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

“Namaz kılariken, dua ederken, oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75,9) ailesinde engelli yoktur.

“Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Müslüman olmak için Kelime-i Şهادeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%63,6) ailesinde engelli yoktur.

“Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%74,2) ailesinde engelli yoktur.

Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli bireylerden ailesinde ortopedik engelli birey bulunanların dine bağlılıkları düşük, ailesinde ortopedik engelli bulunmayan ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıkları yüksektir. Kula ise ailesinde engelli bulunan ve engelli bulunmayan ortopedik engelli bireylerin dine bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ifade etmektedir. Bu bulgular ise bizim görüşümüzü desteklemektedir⁹⁴. *Bu doğrultuda ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.*

2.17. Katılımcıların Dini Başa Çıkma Durumunun Ailede Engelli Olmasına Göre Dağılımı

Tablo 2.63. Ailede Engelli Olmasına Göre Manevi Temelli Dini Başa Çıkma Etkinliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2.63'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların manevi temelli dini başa çıkma etkinlikleri ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

⁹⁴ Kula, *age*, s. 218.

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	7	22,6	24	77,4	31	100
Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi	2	25	6	75	8	100
Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı	1	20	4	80	5	100

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,4) ailesinde engelli yoktur.

“Özürlü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

“Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmeme zorlaştırdı” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin manevi temelli dini başa çıkma etkinliklerini kullanma durumlarının ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.64. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden İyi Davranışlarda Bulunma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim	6	24	19	76	25	100
Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum	5	21,7	18	78,3	23	100
Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim	0	0,0	1	100	1	100

Tablo 2.64'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliği ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76) ailesinde engelli yoktur.

“Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%78,3) ailesinde engelli yoktur.

“Günahkar ve Allah’ın affetmeyeceği bir kişiyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) ailesinde engelli yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden iyi davranışlarda bulunma etkinliğini kullanma durumlarının ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.65. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Destek Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum	7	22,6	24	77,4	31	100
"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum	6	23,1	20	76,9	26	100
Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım	7	24,1	22	75,9	29	100

Tablo 2.65'te görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliği ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,4) ailesinde engelli yoktur.

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%76,9) ailesinde engelli yoktur.

“Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75,9) ailesinde engelli yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini destek etkinliğine başvurma durumları ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.66. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Yalvarma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok		n	%
	n	%	n	%		
Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir	8	25	24	75	32	100
Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum	4	20	16	80	20	100
Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim	6	20	24	80	30	100
Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor	0	0,0	5	100	5	100

Tablo 2.66'da görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma etkinliği ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%75) ailesinde engelli yoktur.

“Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor” ifadesine katılanların tamamının (%80) ailesinde engelli yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini yalvarma (dua) etkinliklerini kullanma durumlarının ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.67. Ailede Engelli Olmasına Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Kaçınma Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok			
	n	%	n	%	n	%
Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor	1	20	4	80	5	100
Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum	7	22,6	24	77,4	31	100
Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim	5	26,3	14	73,7	19	100
Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum	1	50	1	50	2	100

Tablo 2.67'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliği ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%77,4) ailesinde engelli yoktur.

“Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%73,7) ailesinde engelli yoktur.

“Çevremin tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar etkilemişti ki kendimi dini grupların (cemaatlerin) içinde buldum” ifadesine katılanların tamamının (%100) ailesinde engelli vardır ya da yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini kaçınma etkinliğini kullanma durumlarının ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.68. Ailede Engelli Olma Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Etkinliklerinden Dini Memnuniyetsizlik Etkinliğine İlişkin Bulgular

	Ailenizde engelli var mı				Toplam	
	Var		Yok			
	n	%	n	%	n	%
Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim	5	35,7	9	64,3	14	100
Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim	0	0,0	1	100	1	100
Özürü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu	2	20	8	80	10	100
Görünüşüm beni rahatsız ediyor	0	0,0	5	100	5	100

Tablo 2.68'de görüldüğü gibi ortopedik engelli katılımcıların dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliği ile ailede engelli olmasına göre dağılımları arasındaki ilişki şu şekildedir:

“Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%64,3) ailesinde engelli yoktur.

“Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim” ifadesine katılanların tamamının (%100) ailesinde engelli yoktur.

“Özürü olmam yaptığım hataları anlamamda yardımcı oldu” ifadesine katılanların çoğunluğunun (%80) ailesinde engelli yoktur.

“Görünüşüm beni rahatsız ediyor” ifadesine katılanların tamamının (%100) ailesinde engelli yoktur.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerinden dini memnuniyetsizlik etkinliğine ilişkin bulguların ailesinde ortopedik engelli birey bulunan ortopedik engelli bireylerde düşük, ailesinde ortopedik engelli birey bulunmayan ortopedik engelli bireylerde ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kula'nın araştırmasında ailesinde engelli olan ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıkları belirtilmiştir. Araştırmamızda ise ailesinde engelli olmayan ortopedik engelli bireylerin dini başa çıkma etkinliklerini daha fazla kullandıkları görülmüştür⁹⁵. Buna göre ortopedik engelli bireylerin özür

⁹⁵ Kula, a. g. e, s. 238.

durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İçinde yaşadığımız dünyada herkesin aynı refah düzeyine sahip olmadığı aşîkardır. Bununla birlikte ortopedik engelli bireyin var olduğu günden itibaren en büyük amacı mutluluk ve sağlık konusunda en üst düzeye erişebilmek olmaktadır. Yerine getirmekte zorlandığı istek ve arzularına ilaveten doğal felaketler, dramatik acılar ve haksızlıklar insanları temelde iki duruma sevk edebilir; insan ya sahip olduğu güzellikleri hissederek, kanaatkar bir tutum sergileyip mutlu olmanın gerekçelerini fark ederek yaşamdan memnun olma yolunu seçer veya yaşamın getirmiş olduğu zorlu mücadeleler karşısında şükretmek için bir neden bulmakta ve sahip olduğu iyilikleri algılamakta zorlanarak bu durumdan duyduğu memnuniyetsizliğin vermiş olduğu negatif duygu ve tutumlarla başa çıkmaya gayret eder.

Baş a çıkma süreci hem bireyi hem de yakın çevresini oldukça derinden etkilemekte olup bu süreçte yaşananlar kişinin kendi hayatıyla ilgili bilişsel ve duygusal değerlendirmelerini pozitif veya negatif yönde belirgin hale getirmesine hatta değiştirmesine neden olur. Bu durum, hem bireyin hem de yakınlarının fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerinde belirleyici bir rol oynar. Fakat bireylerin karşı karşıya kaldıkları zorluklara yükledikleri anlam ve bu zorluklarla baş a çıkmada kullandıkları yöntemler, kişinin iyi oluşunu ve yaşam memnuniyetinin yönünü belirleyebilmektedir.

Yaş anan olumsuzluklar karşısında Tanrı'ya sığınmak hem olayın anlamlandırılmasını hem de olaydan dolayı bireyin düşüncelerinin ve hissettiklerinin farkına varmasını sağlar. Yaş adığı olumsuz olayın kendi öz kaynaklarını aşacağına gören bireyler yardım ararlar ki böyle durumlarda bireylerin büyük çoğunluğu için ilk yardım kaynaklarının başında Tanrı gelir. Diğer bir deyişle Tanrı'ya sığınmak ve ondan destek almak suretiyle zorluklar karşısında sabır ve metanet gösterme eğilimi bireyin kendini güçlü hissetmesini ve dolayısıyla da zorluklarla baş etmesini sağlar.

Yaşam memnuniyeti, insanların yaşamlarını yönlendirmede ve yaşadıkları hayatın kalitesini artırmada doğal bir güce sahip olup bu güç, dini baş a çıkma üzerine yapılan çalışmalarda açık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Çünkü yaşananları genel olarak hayra veya şerre yorma, sorunları çözerken Allah'tan yardım ve destek alma, din kardeşliğinin varlığı ve desteği ile güçlenme şeklindeki dini baş a çıkma süreci özelde ise aynı zamanda bu dini baş a çıkma sürecinin de bir parçası olan sahip olduklarıyla

yetinme ve haline rıza gösterip şikayet etmeme tarzındaki şükretme eğilimi bireylerin yaşam memnuniyetini pozitif yönde etkileyebilmekte olup bu durum da bireyin yaşam kalitesini artırmaktadır.

Sonuç olarak dini başa çıkma yönteminin her an ve her türlü olumsuz duruma karşı insanlar tarafından tercih edilen en önemli başa çıkma yöntemi olduğu açıktır.

Araştırmada hipotezlerle ilgili olarak elde edilen sonuçları şu şekilde maddeler halinde sıralayabiliriz:

1. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
2. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
3. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
4. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
5. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
6. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
7. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
8. Ortopedik engelli bireylerin İslam inançlarını benimseme durumları ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
9. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

10. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
11. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
12. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
13. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
14. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
15. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
16. Ortopedik engelli bireylerin ibadetlerini yerine getirme durumu ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
17. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
18. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
19. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
20. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri sosyo-ekonomik seviye değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.
21. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik sebebi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

22. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engelli olma yaşı değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

23. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri engellilik düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

24. Ortopedik engelli bireylerin özür durumlarıyla baş etmede başvurdukları dini başa çıkma etkinlikleri ailede engelli bulunması değişkenine göre farklılaşmaktadır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Bunlara göre araştırmaya katılan ortopedik engelli bireylerin dini inanç ve ibadet düzeyleri yüksek olup, ortopedik engelli bireyler Allah'a yüksek düzeyde inanmakta ve ibadet etmektedir.

Araştırmaya katılan ortopedik engelli bireyler dini olarak kendini kötü ve suçlu hissetmemekte, özürlü olmasının Allah ile kendi arasında inanç ve ibadet anlamında hiçbir engel olmadığını belirtmektedir.

KAYNAKÇA

- Arıkan, Çiğdem, *Türkiye’de Görme Engelli Kadınlar: Sorunlar, Beklentiler, Çözüm Önerileri*, Körler Federasyonu Yayını, Ankara 2001.
- Asad, Talal, *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*, Johns Hopkins University Press, Baltimore 1993.
- Aydın, Ali Rıza, *İnanma İhtiyacı Ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IX (2009), sy. 3, ss. 87-99.
- Ayten, Ali, *Tanrı’ya Sığınmak*, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Baykan, Zeynep, “Özürlülük, Engellilik, Sakatlık Nedenleri ve Korunma” , *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2000, sy. 9, ss. 336-338.
- Cengil, Muammer, *Depresyonu Önlemede Dini İnançın Koruyucu Rolü*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, III (2003), sy. 2, ss. 129-152.
- Cengil, Muammer, *Olağanüstü Olaylar Baş Etme ve Din*, 2007, Kaynak: <http://www.aktuelpsikoloji.com/olaganustu-olaylarla-basetme-ve-din-127yy.htm>, (Erişim Tarihi: 11 Ekim 2014).
- Cirhinlioğlu, Fatma Gül, *Din Psikolojisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2010.
- Dalbay, R. Saim, *Özürlü Yakınlarının Özürlülere Yönelik Sosyal Politikalara İlişkin Bilgi, Beklenti Ve Memnuniyet Dereceleri*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2009.
- DİE, *Türkiye Özürlüler Araştırması*, Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 2002, Kaynak: <http://www.ozida.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2014).
- Eliade, Mircea, *Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu*, Çev. Mehmet Aydın, Din Bilimleri Yayınları, İstanbul 2004.
- Emhan, Abdurrahim, Çayır, Celal, “Girişimcilerin Stres ile Baş edebilmesinde Tinsel Değerlerin Etkisi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2010, c. 24, sy. 25, ss. 101-120.

- Folkman, Susan, Lazarus, Richard S., “*If It Changes It Must Be A Process: Study Of Emotion And Coping During Three Stages Of A College Examination*”, Journal of Personality and Social Psychology, University of California, Berkeley 1985, c. 28, sy. 1, ss. 150-170.
- Geertz, Clifford, *Religion As A Cultural System*, Fontana Press, London 1993.
- Güner, Ayşe, *Lise Öğrencilerinde Stres Başa Çıkma ve Dini Başa Çıkma*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.
- Heiler, Friedrich, *Prayer: A Study in the History and Psychology of Religion*, Oxford University Press, New York 1932.
- İnandılar Topaç, Hicran, *Üniversite Öğrencilerinde Utanca Yatkinlık, Suçluluğa Yatkinlık ve Bunların Yükleme Biçimleri, Başa Çıkma Stratejileri ve Depresif Semptom Düzeyi İle İlişkisi*, (Doktora Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- Karademir, Şeniz, *Özürlülük Sınıflaması İçin Bir Model Oluşturma*, (Uzmanlık Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Aydın 2008.
- Karataş, Kasım, “*Özürlülere Yönelik Ayrımcılık ve Ayrımcılıkla Savaşım*”, Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 2002, c. 2, sy. 1, ss. 1-10.
- Karatekin, Hilal, *Benlik Yapılarına Göre Başa Çıkma Stratejileri ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2013.
- Koç, Mustafa, *Ergenlik Döneminde Dua Ve İbadet Algılarının Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10/2004, ss.115-157.
- Koç, Mustafa, *Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi*, Ekev Akademi Dergisi, 2005, c. 9, sy. 25, ss. 75-88.
- Köse, Ali, *Freud ve Din*, İz Yayıncılık, İstanbul 2000.

- Köylü, Mustafa, *Ruh Ve Beden Sağlığı ile Din İlişkisi Üzerine Yapılan Araştırmaların Bir Değerlendirmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2010, sy. 28, ss. 5-36.
- Kula, Naci, “*Deprem ve Dini Başa Çıkma*”, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2002, ss. 234-255.
- Kula, Naci, “*Gençlerde Izdırap Tecrübesine Bağlı Dini Krizle Başa Çıkmaya Yönelik Öneriler*”, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi*, İSAV, 2004.
- Kula, Naci, *Bedensel Engellilik ve Dini Başa Çıkma*, Dem Yayınları, İstanbul 2005.
- Kur'an-ı Kerim*.
- Lloyd, Margaret, “*Does She Boil Eggs? Towards A Feminist Model of Disability*”. *Disability, Handicap and Society*, 1992, Vol 7, No 3.
- Marx, Karl, *The Criticism of Religion, Marx on Religion, John Raines (drl)*, Temple University Press, Philadelphia 2002.
- Maslow, Abraham, *Motivation and Personality*, Brandeis Üniversitesi, Latte 1970.
- MEB, *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2012, Kaynak:
http://orgm.meb.gov.tr/Mevzuat/ozel_yon_SON/ozelegitimyonetmelikSON.htm, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2014)
- Murken, Sebastian, “*Naturalistic and Islamic Approaches to Psychology, Psychotherapy, and Religion: Metaphysical Assumptions and Methodology*”, *The International Journal for the Psychology of Religion*, Vol 12, No.4, Malaysia 2002, ss. 239-254.
- Müftüoğlu, Umut, *Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının Trabzon Kent Merkezi Örneği Üzerinde İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon 2006.
- Mülayim, Ali, *Bedensel Özürlüler İçin Mimari Mekân Tasarımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne 2009.
- Nietzsche, Friedrich, *Güç İstenci*, Çev. Sedat Umran, Birey Yayıncılık, İstanbul 2002.

- Oymak, M. Veysi, *Zeka Engelli Çocukların Yetiştirilmesi*, Sabev Yayınları, Ankara 1998.
- Özçelik, İsmail, “*Görme Özürlülerin Psiko-Sosyal Gelişmelerinin Değerlendirilmesi, 7-11 Yaş Arası*” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1983, c. 15, sy. 12, ss. 47-63.
- Özdemir Kurnaz, Dilek, *Ortopedik Engelli Kadınların Sorun ve Beklentileri: Tuzla İlçesi Örneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- ÖZİDA, *Özürlülük Eğitimi: Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor Temel Araştırması*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara 2008, Kaynak: http://www.ozida.gov.tr/arastirma/toplum_ozurlulugu_nasil_anliyor.pdf.
- ÖZİDA, *Özürlüler Kanunu ve İlgili Mevzuat*, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2010.
- Öztürk, Sevgi, *İşitme, Görme Ve Ortopedik Engelli İlköğretim Öğrencilerinin Benlik Kavramlarının Özel Eğitim Okullarına veya Kaynaştırma Eğitimine Devam Etme Durumlarına Göre İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
- Pargament, I. Kenneth, Ishler, Karen, Dubow, Eric F., Stanik, Patti, Rouiller, Rebecca, Crowe, Patty, Ellen P.Cullman, Albert, Michael, Royster, Betty, J., “*Methods of Religious Coping with the Gulf War: Cross –Sectional and Longitudinal Analyses*”, Journal for the Scientific Study of Religion, Vol.33, No.4, 1994, ss. 347-361.
- Peker, Hüseyin, *Tasavvuf Psikolojisi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1993, sy. 7, ss. 35-57.
- Resmi Gazete, *Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik*, 2010, Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/12/20101210.htm> (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2014).
- Seyyar, Ali, *Özürlülere Adanmış Sosyal Politika Yazıları*, Adapazarı: Büyükşehir Belediyesi, Adapazarı 2006.

- Solak, Havva Seda, *Fobik ve Omurilik Felçlisi Yetişkinlerde Dini Başa Çıkma*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012.
- Steadman, Lyle B. , Palmer, Craig T. , "*Religion as an Identifiable Traditional Behavior Subject to Natural Selection*", *Journal of Social and Evolutionary Systems*, 1995, c. 18, sy. 2, ss. 149-164.
- Subaşıoğlu, Fatoş, "*Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinin Engellilik Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma*", Ankara 2008, *Bilgi Dünyası*, c. 9, sy. 2, ss. 399-430.
- Şahin, Adem, *Din Psikolojisinde Bilişsel Yaklaşım: McIntosh'un 'Bilişsel Bir Şema Olarak Din' Teorisi Örneği*, Konya İlahiyat Dergisi, Konya 2007, sy. 23, s. 35-50.
- Şentürk, Habil, *Din Psikolojisi*, Esra Yayınları, İstanbul 1997.
- TDK, "Din", *Güncel Türkçe Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Kaynak: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2014).
- TÜİK, *Nüfus ve Konut Araştırması 2011*, Türkiye İstatistik Kurumu Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2014).
- Uysal, Veysel, *Din Psikolojisi Açısından Dini Tutum, Davranış ve Şahsiyet Özellikleri*, İstanbul 1996.
- Vergote, Antoine, *Din İnanç ve İnançsızlık*, Çev. Veysel Uysal, İFAV, İstanbul 1999.

EKLER

Ek-1: Ortopedik Engellilik Ve Dini Başa Çıkma (Trabzon Örneği)

Yaş :

Cinsiyet :

Eğitim Seviyesi :

Sosyo-Ekonomik Seviye :

Engellilik Sebebi (doğuştan mı sonradan mı?) :

Engelli Olma Yaşı :

Engellilik Çeşidi :

Engellilik Düzeyi :

Ailesinde Engelli Olup Olmadığı :

Ailede Engellinin Kim Olduğu :

Dindarlık Seviyesi :

1-Allah'ın varlığına kesinlikle inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum.

Evet Hayır Kararsızım

2-Beş vakit namazımı düzenli olarak kılıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

3-Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim,ayet ve surelerden meydana gelmiştir.

Evet Hayır Kararsızım

4-Namaz kılarkendua ederken.oruçlu iken Allah'a yakın olduğumu düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım.

Evet Hayır Karasızım

5-Günlük hayatımda yapacağım işlerde Allah'ın nasıl davranmamızı istediğini düşünerek karar veriyorum.

Evet Hayır Kararsızım

6-Hz.Muhammed'in Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum.

Evet Hayır Kararsızım

7-Dua hayatımda önemli bir yere sahiptir.

Evet Hayır Kararsızım

8-İçki,kumar,faiz,falcılık,büyücülük ve domuz eti yene büyük günahdır.

Evet Hayır Kararsızım

9-Allah'ı hatırladıkça içimde bir sıkıntı ve isyan uyanıyor.

Evet Hayır Kararsızım

10-Bizim Allah'tan geldiğimizi ve tekrar O'na döneceğimizi hatırladıkça ölümden korkmuyorum.

Evet Hayır Kararsızım

11-Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup ayetlerinin tamamının gerçek olduğuna ve değişmeden günümüze ulaştığına inanıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

12- Orucumu aksatmadan tutarım.

Evet Hayır Kararsızım

13-İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim.

Evet Hayır Kararsızım

14-Ölüm korkusu çoğu zaman bütün benliğimi kuşatıyor ve içimi büyük bir sıkıntı kaplıyor.

Evet Hayır Kararsızım

15-"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" esasını dikkate alarak arkadaşlarımla iyi geçinmeye çalışıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

16-Ahiret gününe ve öldükten sonra tekrar dirileceğime inanıyor ve bu konuda hiç şüphe duymuyorum.

Evet Hayır Kararsızım

17-Kur'an-Kerim'i düzenli olarak okuyamıyorum/dinleyemiyorum.

Evet Hayır Kararsızım

18-Müslüman olmak için Kelime-i Şehadeti din görevlisinin önünde söylemek şarttır.

Evet Hayır Kararsızım

19-Kur'an-ı okurken/dinlerken büyük bir huzur duymaktayım ve kendimi rahatlamış hissediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

20-Allah'ın beni her yerde gördüğüne inandığımdan günah işlemekten kaçınıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

21-Karşılaştığım sorunların olumlu yönlerini görmeyi denerim.

Evet Hayır Kararsızım

22-Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

23-Kendimi hayata daha çok sevecen ve hayattan kopmayacak şekilde davranan birisi olarak görüyorum.

Evet Hayır Kararsızım

24-İçinde bulunduğum durum,yaptığım hata ve günahların bir sonucudur.

Evet Hayır Kararsızım

25-Sorunlarımı aşmada dindar insanların büyük desteği oldu.

Evet Hayır Kararsızım

26-Cezalandırılacakmışım gibi duygular yaşıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

27-Bu durumumu değiştirecek mucize gibi bir olay yaşamayı isterdim.

Evet Hayır Kararsızım

28-Anne ve babamın yaptığı hata ve günahların bedelini ödemekteyim.

Evet Hayır Kararsızım

29-Sorunlarımdan ve sıkıntılarımdan çok ahret ve metafizik konularla ilgilendim.

Evet Hayır Kararsızım

30-Kendimi mutlu hissediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

31-Özürü olmam iyi ve güzel şeyler yapmamı engelledi.

Evet Hayır Kararsızım

32-Neden Allah'ın beni cezalandırdığını bir türlü anlamıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

33-Etrafımda yardım edilmesi gereken kişilere elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışırım.

Evet Hayır Kararsızım

34-Kendimi diğer insanlardan daha kötü görmüyorum

Evet Hayır Kararsızım

35-Kur'an-ı okuyarak/dinleyerek sıkıntılı anlarımda rahatlarım.

Evet Hayır Kararsızım

36-Şu anki durumumu bir günahın bedelini ödemek değil, birşeyleri anlamak ve gerçekleştirmek açısından anlamlı buluyorum.

Evet Hayır Kararsızım

37-Allah'tan hayatımda beni iyi durumlarla karşılaştırmasını isterim.

Evet Hayır Kararsızım

38-"Önemli olan günah işlemekten korkmak değil, yaptığın günahın farkına varmak" olduğunu düşünüyorum.

Evet Hayır Kararsızım

39-Zihnimi sorunlarımdan uzak tutmak için Kur'an-ı veya dini kitapları okumaya/dinlemeye yöneldim.

Evet Hayır Kararsızım

40-Özürü olmam yaptığım hataları anlamamda bana yardımcı oldu.

Evet Hayır Kararsızım

41-Görünüşüm beni rahatsız ediyor.

Evet Hayır Kararsızım

42-Günahkar ve Allah'ın affetmeyeceği bir kişiyim.

Evet Hayır Kararsızım

43-Sıkıntılarımın etkisinden kurtulmaya çalışarak Allah'a isyan etmemeye gayret ediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

44-Anne ve babamın hata ve günahlarının sonucu cezalandırıldığıma inandığımdan çocuk sahibi olmak istemiyorum.

Evet Hayır Kararsızım

45-Çevremdeki dindar kişilerin tavırları karşılaştığım sorunları çözmemi zorlaştırdı.

Evet Hayır Kararsızım

46-Kendimi zayıf yönlerim ve hatalarımdan dolayı sürekli eleştiriyorum.

Evet Hayır Kararsızım

47-Karşılaştığım sıkıntıların neden böyle olduğunu içimden Allah'a sormak geliyor.

Evet Hayır Kararsızım

48-Allah'ın insanları çoğu kez cezalandırdığına inanıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

49-Çevremın tutumları ve yaşadığım sıkıntılar beni o kadar çok etkilemişti ki kendimi dini grupların(cemaatlerin) içinde buldum.

Evet Hayır Kararsızım

50-Her an kendimi günah işleyecekmişim gibi hissediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

51-İçinde bulunduğum durumun Allah'ın bana bir imtihanı olduğunu düşünmekteyim.

Evet Hayır Kararsızım

52-Özürli olarak cezalandırılmaktansa ölmeyi tercih ederim.

Evet Hayır Kararsızım

53-Dini kitaplar okumaya veya sohbetlere katılmaya başladım.

Evet Hayır Kararsızım

54-Günahkar olmaksızın hayvan olmayı isterdim.

Evet Hayır Kararsızım

55-Peygamberimizin hayatını okudukça/dinledikçe karşılaştığı zorluk ve sıkıntılar, benim sıkıntılarımın büyütülecek ölçüde olmadığını anlamama yardımcı oldu.

Evet Hayır Kararsızım

56-Allah hiç kimseyi cezalandırmaz.sadece yaptığı şeyleri fark edip düzeltmesini ister.

Evet Hayır Kararsızım

57-Sorunlarımı kolaylıkla aşabilecek bir gücü Allah'ın bana vermesini istedim.

Evet Hayır Kararsızım

58-Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum.

Evet Hayır Kararsızım

59-Dini faaliyetlere katılarak sorunlarımın baskısından kurtulmaya çalışıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

60-Allah'ın beni cezalandırdığını düşündüğümden O'na kızıyor ve nefret ediyorum.

Evet Hayır Kararsızım

61-Allah'ın beni sevmediğine ve cezalandırdığına inanıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

62-Eskisine kıyasla olumsuz durumlarla daha rahat baş edebiliyorum ve kendimi suçlu hissetmiyorum.

Evet Hayır Kararsızım

63-Sıkıntısı olan birisi geldiğinde onu teselli etmeye ve yardımcı olmaya çalışıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

64-Sağlam insanların da sorunları ve sıkıntıları vardır.

Evet Hayır Kararsızım

65-Sıkıntılı anlarımda Allah'a dua ederek rahatlarım.

Evet Hayır Kararsızım

66-Bana göre günah insanın yazgısıdır.

Evet Hayır Kararsızım

67-Allah'ın beni sağlam ve sağlıklı yaratmasını isterdim.

Evet Hayır Kararsızım

68-Kendimi yaşamayı sürdüreceğim kadar değerli bir insan olarak görüyorum.

Evet Hayır Kararsızım

69-Dini faaliyetler ve dini konularla ilgilenmek zayıf ve güçsüz insanların yaptıkları davranışlardır.

Evet Hayır Kararsızım

70-"Hata ve günah insanın bir şeyler öğrenmesini sağlayan önemli tecrübelerdir" diye düşünüyorum.

Evet Hayır Kararsızım

71-Günahsız olmayı isterdim.

Evet Hayır Kararsızım

72-"Hayat,hata ve günahların bedelini ödeme yeri değil,yaşadığımız şeylerin nedenlerini anlama yeridir"diye düşünüyorum.

Evet Hayır Kararsızım

73-Allah'ın beni sevdiğine inanıyorum.

Evet Hayır Kararsızım

74-Yanlış bir şey yaptığımda kendimi suçlu hissetmek yerine yaptığım yanlışı anlamaya ve düzeltmeye çalışırım.

Evet Hayır Kararsızım

75-Yaptığım hata ve günahların suçlusu kendim olduğundan sonuçlarına razı olurum.

Evet Hayır Kararsızım

Ek-2: Trabzon Valiliğinden Alınan İzin Formu

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636/604/600454
Konu: Araştırma İzni

11/02/2014

VALİLİK MAKAMINA

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Yüksek Lisans Öğrencisi Selvi MUHÇU'nun Ortopedik Engellilik ve Dini Başa Çıkma (Trabzon Örneği) çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki Ortopedik engellilerle yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hızır AKTAŞ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
...../02/2014

Halil İbrahim ERTEKİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Trabzon Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Telefon : (0 462) 2302094-1404
Faks : (0 462) 230 43 74
e-posta : trabzonmem@meb.gov.tr
:istatistik61@meb.gov.tr

Bilgi İçin: M.YEREKAPAN (Şb.Mdr.)

İnt.Adresi : Trabzon.meb.gov.tr

VALİLİK MAKAMINA
İl Millî Eğitim Müdürlüğüne

TRABZON

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Din Psikolojisi alanında yüksek lisans öğrencisiyim.

Ortopedik Engellilik ve Dini Başa Çıkma (Trabzon Örneği) konusunda tez çalışması
yapacağım.

Trabzon ilinde Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon
Merkezlerinde ortopedik engellilerle ilgili tez çalışması yapmak üzere tarafıma gerekli izin
verilmesini talep etmekteyim. 06.02.2014

Gereğini arz ederim.

Adres: Dereköy Mahallesi

Tepebaşı Caddesi Merdivenli Sokak

No:1 Şalpazarı/Trabzon
T.C. No : 18308792480
EK:

1-Tez Çalışma Örneği

2.Sağlık Kurulu Raporu Fotokopisi

Selvi MUHCU

Selvi

Sayı: _____
İl Millî Eğitim Md.'ne
06 ŞUBAT 2014
Trabzon Valisi a.

TARANDI

